

Questiones

Tercio imperto. Tercia sumit p ydea. 7 sic plato formas ydeas appellauit. Quarto accipit p forma separata fm q dicim? q intelligete sunt forme. Quinto capif vt e silu rudo vl spes intelligibil rei. 7 sic dicim? lapis no est in aia sz spes. id e forma vl silu rudo lapidis. Sexto dr ac cidēs informās subiectū vt albedo nigredo. Septio dr de forma subali q est duplx. scz totū 7 pris q fm iniam doctoris sci realr distiguunt. Octauo forma e idem q qd dicitas vl cētia. 7 h mō dicim? spes est tota forma i diuiduoz. Nono est idē q vle fm quē modū dicim? q ois p dicitio sumit a foza. Tūc dr ad qstū q fm in rentōem logici foza h diffinit vt e notio totū e de q p dicit. siue illd e sit subale siue accētale. 7 sic nō diffi nit p cise forma subal vl accētal. sed diffinit foza in cōi. qz sex pncipia de qb h intendit sunt qdā foze. id eo ad h qz pgnoscant o3 videri qd sit forma in cōi. vt p diffinitōem pgnoscant formā de q est h ad ppositū.

Nullū trāscēdēns pōt diffiniri. sz forma in cōi e qdā trāscēdēns. q male h diffinit. Dator p baf. qz nō h3 gen? neqz dnam. 7 etiā sola spes diffinit. Dator p3 qz forma de q h intendit est cōis sb stāciali 7 accētal. Et pfirmat qz solū vniuocū diffi nit. vt p3 ex libro pntoz. sz foza in cōi nō e vniuocū igit p3. pbat. qz sube 7 accēti nihil est cōe vniuocū.

O3 qz nllū trāscēdēns pōt diffiniri diffinitōe qd dī caruā 7 cēntāti q daf p v3 gen? 7 verā dnam. p tū notificari aliq dēscriptōe p cōes. pncietates huic pueni entes. 7 sic vocat diffinitio nō a pncietate sed pueritibil tate. qz pueritibilis est cū forma. Ad pfirmatōem dō3 qz suba 7 accēti fm eē reale in nllō vniuoco pueniūt tū inqstū apphēdūt p itellcū nihil pbat ipa in aliq intē

Aia hūana e foza subal hois (rōnal) puenire et tū diffinitio sibi nō puenit. q videt q foza in cōi h nō diffinit. Scda ps pbat. qz ipa e vari abilis de ira in gaudiū. vt postea mag? declarabit. **O**dm sz aia rōnal sit forma pris tū nō est forma totū q est p dicitō de q h solū est ad ppositū. q mō aial d3 forma. qz dicit totū eē potētiāle suaz sp3z. 7 rōnale est forma qz dicit totū eē formatū spci quā pstituit. Simlr album de accētibz dicit esse rotius accēdentale indiuisi dui. nifibile vero dicit eē totū accētale speciei

Cōpositō eīm forma nō ē qm a natura p positōis scilicet. **C**ompō etēm vna qzqz alte ri adueciens pōnī maiorē se pūcta qdāmō efficit. **I**n forma eī bec mīme ē. nā i eo qz cor pus albū e nō d3 mat? 7 mī? scīpo non albo neqz si nō albū itelligat destructō vl mīora tio aliq nō scā ē. sz alteratō sola. **Q**m āt i alijs pūgit fortasse idē pferri additū puenit exis tō inuariabili cētia pūstēs. **I**n aia eīm alte ratō pncietat? repit 7 tūctie et gaudiū. **S**3 qm vt aūt qdā simpliciatī. nllī pō variatōi sb lectū ē vt ea q mūdi aia. dissociās hāc ab oi

Hex principioz

bus addidi pōnī pūgēs. **E**rit itaqz tūi? forme dcā diffinitō. neqz eīm supfluūz neqz mī? pncie (si qz sbult iuestigauerit) repiet.

Posita diffinitōe foze pncietas diffinitōis dectas rat. Et diuidit in tres pres. in pma pbat qz forma sic simplr. in scda q sit inuariabil. in tētia q sit pōmī pnci gēs. **Q**uo ad pnciū dr q foza nō ē pōp siue ppositū. qā oē ppositū adueniēs alteri facit ipm mat? sz forma al teri adueciens nō facit id cui adueit mat?. q nō ē pposi tū. **D**icōr istū pbat auzoz exēplo. qz cōp? albū in eo qz albū nō ē mat? scīpo nō albo. id est p adueitū alte ris nō dr mat? scīpo nō albo. sz dr eē alteratus p h q e albū vl nō albū factū. **T**ūc ibi qm āt pbat aliā pnci ulā diffinitōis. ondēs a q distiguat foza h diffinita p h q est eē inuariabile. qz ab aia hūana q vtiqz simplex ē iō ad drāz illū. ad dicit e inuariabili cētia pūstēs. **N**ā aia hūana variat 7 alterat a pncietate i pncietate. vt a tūctie i gaudiū 7 cōuērsio. 7 sic nō est foza vt h diffinit

Tūc ibi (sz qm) exposit scā pnciula diffinitōis ostē des qre additū sit pōp pnciēs volēs qz h distiguat foza h diffinita ab aia mūdi. i. itelligētia q mouz celū qz lz illa sit simplr in eētia 7 inuariabil nō tū ē pōp pnciēs. qz nllī alteri pponit. qz nō ē foza matā i formās. **C**ōcludit qz hbert de cāz diffinitōez forme eē bonā. qz si qz sbult eā p pncietate nihil dimiūtū neqz supfluū pnci

Qz dō3 qz sic. qz p dicitōes bone diffinitōis si bi pueniunt. 7 hbert eā codē mō pbat sicut pncietate. **S**icut pbat eā codē mō pbat sicut pncietate. **E**t āt sensus diffinitōis for ma in cōi accepta est pnciēs. id ē act? adueciens (pnci sio) i. pposito de q p dicit. siue adueciat cēntāli siue accētalr. **E**t p h distiguat ab aia mūdi. sz qd scēt (sim plicē 7 inuariabili cētia) separat formā h intētiā ab oī alio vt p dicitū est. **E**t habet ex illa diffinitōe q forma h pū derata est forma totū in esse vniuocū accepta

Quedā est forma subal q cēntāli p dicit de to to pposito. q male ponit in diffinitōe pnciēs. sz pnciā. qz qd est pnciēs dr alteri accētale. **O**dm q pnciēs in diffinitōe pōt duplx exponi. vno (vt valz) id ē adueciēs siue adueciat cēntāli siue accē talr. 7 p h nō excludit qn aliq p dicitō sit subalis. **A**lio mō capif (vt valz) id ē accēti. 7 sic pnciā h pnci qz lz forma totū fm eē reale qd h3 in pposito non sit sp pnciēs. qz qnciēs est de cēntia et? tū fm eē intēntōnale 7 abstr actū qd h3 in itellcū dr esse pnciēs pposito. qz pposito accidit q habeat formā sub rali eē acceptā

Nullū diffinitibile est simplex. sed forma hie dif finit. qz. **D**ator pater. qz omnis diffinitō h3 pres cōr rēdentes pnciēs diffinitū septio metaphē sice. **E**t pfirmat qz spes est forma quedā. 7 tū nō est cō sūstēns in simplici essentia. qz cōponit ex genere 7 dīna. **O**dm q cōpositio reqsita ad diffinitū est illa que ē ex genere 7 differētia. sed illa nō repugnat simplicitatī forme. qz nō est real sed rōnis tū. qz genus 7 differētia nō sunt pres diuerse in specie sed dicit idē realiter. h cet fm rationem distiguantur. 7 ita similiter dicendū est ad confirmatōem

Omnis pncietas est diuisibilis vt patz qnto me rap hie. sed ois pncietas est forma. q aliqua foza ma est diuisibilis. 7 p cōsequēs nō est simplr

Quod omne quod non omnis forma est simplex simplicitate opposita

Alia forma recipit magis et minus... Quod omne tale est divisibile quod simplicitati repugnat

Habet autem dubitacionem ex precedenti... la forma invariabilis sit. hoc autem videtur in pluribus

Hic Gilbertus circa diffinitionem forme movet unam dubitacionem... quod forma sit in invariabili essentia

Alia illud quod significat preter omnem differentiam temporis... quia illa oratio fortes sedet semper significat forte sedere

Substantiale vero est quod esse profertur ex quadam positioe ipsi proprio... ito ut in pluribus et quod impossibile est decem rei

Hic Gilbertus ponit secundam diffinitionem que est ipsius substantialis ex quo omnis forma siue sit substantialis

Queritur Utrum diffinitio substantialis sit bona... confert composito ex quadam compositioe

Questiones

¶ Substantiale dicitur a substantia ut patet ex ratione non minus. sed continuu et discretu non sunt substantie ergo non potest dici substantia. **¶** Secundum quod subale ut hic capit non potest esse substantia. sed aliqui habent modum sube. siue secundum rei naturam sit substantia siue accens. Et solet subale consistit accipi quatuor modis. primo dicitur subale quod est substantia secundum rem et modum ut aial respectu hominis. quod est forma vltis subaltere per dicabilis de homine. Secundo modo dicitur subale quod non secundum rem et naturam est substantia. sed habet modum sube. ut color respectu albedinis. et figura respectu trianguli. Tercio modo dicitur subale quod est in aliquo ut sequens substantiam eius per se. sicut risus bilis in homine. Quarto modo dicitur subale quod ponit in diffinitione alterius quibus non sit de eentia eius. sicut nasus subale est sumo et tibia claudo. Et per oppositum ad istos quatuor modos dicitur de accidentalibus. quod accidentale primo modo est quod habet veram naturam accens secundum rem et modum similitudinis. ut album. Secundo modo quod vere est substantia. sed habet modum accens. eo quod est extraneu sicut digitus sextus in manu. Tercio modo dicitur accidentale quod non est per eam eentialem. sed adest et abest pro subiecti corruptionem sicut accens eod. Quarto dicitur accidentale quod non ingreditur diffinitionem alterius. ut species respectu sui generis.

¶ Videtur autem forma a natura esse quedam vero ab actu: ratio enim a natura est. calor vero et passio quedam in actu consistunt.

¶ Positis duabus diffinitionibus. scilicet forme et subalis. consequenter ponit quedam diuisiones formarum. et hideo ut sciat de quibus formis intendit in isto libro. Et diuidit hec pars in sex partes secundum sex ponit diuisiones. pres patet hinc prima in duas. quod potest prima diuisione. scilicet de illa diuisione quodam elicitur questiones ibi (in quibusdam vero) dicitur primo quod dupliciter videtur esse forma. quod quidam est a natura et quedam ab actu siue ab operatione artis. Exemplum primum ut ro siue rationale est forma a natura in ipso rationali producta. Exemplum secundum ut calor et passiones quodam de genere caliditatis. Sicut etiam lectul domus siue dicitur ab arte.

¶ Deinde a huius diuisionis coincidunt quod non est bona. Ans probat. quod quidam forma ut sanitas similitudinis producit a natura et ab arte medicina. **¶** Sed quod sanitas principaliter causat a natura. quoniam scilicet natura profecte vincit morbum. sed instrumentali et ministeriali solum dicitur fieri ab arte in signum cuius ars medicinae nihil facit ad sanitatem nisi natura plus operetur et medicina dicitur minister nature. natura pro operatur. ut inquit Galienus tercio regni.

¶ Vita rationalis incipit esse per creatorem. quod male dicitur quod producat in rationali a natura. **¶** Secundum quod dupliciter accipitur aliquid per naturam vel motum naturale. vno modo intrinsece. quod scilicet generans est causa efficiens introductiois illius forme. et sic anima rationalis non producit per naturam. Alio modo dispositiue. quod scilicet materia ab agente naturali disponitur. ut forma a superiori agente introducat. et sic anima rationalis acquiritur per naturam.

¶ Calor est forma a natura existens quod male dicitur quod sit ab actu siue ab arte. Ans probat. quod causat a natura illi elementi cuius est quiescentia. **¶** Secundum quod calor (ut ponitur exemplum sed in membrum) non dicitur capi per quiescentiam aliquid subiectum. sed per quiescentiam quodam superinducta alicui subiecto ab extrinseco. et sic dicitur forma ab arte causata. **¶** Et quoniam dicitur omnia naturalia sunt ab arte diuina. igitur etc. **¶** Secundum quod illud quod deus facit in

De principio

rebo est eis naturale et non artificiale. que res a deo producite non merentur dici artificiales. sicut quando produciuntur ab arte humana.

¶ In quibusdam vero dubium est utrum a natura aut ab actu incipiat esse. ut in figura incisionis: nam nihil additiois fit. sed separatio quedam primum. Dico autem figuram esse a natura: sentire pro ab actu. **¶** Sed et que diuisione est actus est ut domus manifestum est autem de his.

¶ Dicit Gilbertus circa primam diuisionem duas mouet dubitationes. secundam ibi (sed in his) Et primo ponit questionem cum argumeto dicens quod in quibusdam formis est dubitatio an sint a natura vel ab arte quoad modum pres de forma incisionis. puta mercurij vel iouis. **¶** Quod autem tales forme a natura sint videtur. quod ars in talibus nihil apponit ad materiam. sed totum quod ars facit consistit in auferendo et sepando pres quoad subiecto. et quod ars nihil apponit non videtur esse opera artis siue forme ab arte producere.

¶ Tunc Gilbertus soluit hanc dubitationem dicens quod materia siue subiectum figuratum non est ab arte seu ab operatione artis sed a natura (sentire autem et apparere) id est exteriori terminatio ratione cuius sensum immutat est ab actu siue operatione artis. Et quibus per arte non apponit aliquid pres materiam aliam. tamen sepando aliquid pres materie fit illa forma in actu quod profuit in potentia. sed de formis quod sunt per diuisionem primum ut domus et similes manifestum est quod sunt ab arte.

¶ Queritur **¶** Et figura incisionis sit a natura vel ab arte. **¶** Secundum quod similitudinis potest esse ab arte. sed quod ad materiam huius figure subiectam potest dici a natura. primum patet quod illa forma cuius principium efficiens est agens a proposito et arte est simpliciter ab arte. sed figura incisionis est huiusmodi etc. **¶** Dico pro quod artifex a quo inducit talis figura est agens a proposito et libere. **¶** Secundum pro quod materia eius est ens a natura. sed hoc valde improbitur dicitur. quod si sic pari ratione domus esset a natura quod tamen certum est esse ab arte. **¶** Pro isto notandum est quod aliquid forma potest dici naturaliter dupliciter. vno modo actiue quoniam est ab aliquid agente quod natum est naturaliter imprimere talem formam in tali passio. et sic clarum est quod figura incisionis non est a natura. **¶** Alio modo passiuue. quoniam scilicet materia in qua recipitur forma naturaliter ad formam inclinatur. et sic iteque manifestum est quod materia in qua recipitur figura incisionis non est huiusmodi. quod non magis inclinatur ad istam formam quam ad aliam. et sic autor non est satis pro locutus.

¶ Illud quod sit ab arte sit per additioem et appoem per arte. **¶** Dico pro. sed talis figura non fit sic. quoniam non est ab arte. **¶** Dico pro. probat. quod sit per amotionem et separatorem pres a parte. **¶** Secundum quod maior est falsa vltiter accepta quod artifex non solum agit in apponendo sed quoniam et remouendo per quam quidem remotiones producit figura et sic in actu quod plus solum profuit in potentia naturali. quod materia non magis ad vnam figuram vel aliam inclinatur. **¶** Sicut tamen aliquid dicitur quod figura procedat in materia actualiter. sed coepta a liis partibus eiusdem materie quod pres artifex remouet. et tunc figura apparere. sed hoc nullo modo stare potest quod omnis actio noua positua et producta habet aliquid positum per termino nouiter producto. **¶** Illud autem non est sola separatio primum. quod illa separatio non est nisi quodam proutio est ipsa figura. **¶** Etiam

Subale ut accens quod
1°
2°
3°
4°
5°
6°
7°
8°
9°
10°
11°
12°
13°
14°
15°
16°
17°
18°
19°
20°
21°
22°
23°
24°
25°
26°
27°
28°
29°
30°
31°
32°
33°
34°
35°
36°
37°
38°
39°
40°
41°
42°
43°
44°
45°
46°
47°
48°
49°
50°

in eadem parte materie non possunt esse figure incompossibiles actu. sed in eadez parte materie possunt esse quecuqz figure in sensu diuisionis. puta hominis leonis serpentis: que sunt omnino impossibiles. ergo non sunt ibi actu

S in bis (q in pluribz sunt) palā nō est nā ea q in pluribz sunt in actiōe esse impossibile est. a natura aut nō videt fieri. qm̄ ea q a natura sunt a creatura p̄existēte sumūt p̄ncipiū. Palā s̄o est creaturā nō eē. nihil em̄ oīno qre h̄mōi creature sint poterit explicare: Natura igit in bis occulte opat. nam sicut ex plurīū p̄iūctiōe partiū p̄stitutiō qdā p̄oz excedens q̄ntitatē efficiē. sic ex singulorū discretiōe vnū qdē intelligit̄ eoz excedēs p̄dicatōem: Quapropter cōitas omīs naturalis ē. qm̄ a singularitate procedit q̄ creatiōi coequat. Subtiliter aut̄ specular̄tes sicut naturā in actionibz latent̄ operari inuenimus. sic creaturaz̄ creatorēz in natura ex actu. numero naturā stabilinūt. s̄z hec b̄acten⁹ alteri⁹ em̄ p̄sideratōis sunt

Hic gilbertus mouet sc̄dam dubitationem de formis vltis: dicens q̄ in bis formis q̄ in pluribz sunt. s̄ est in formis vltis nō est manifestū verū sint a natura vel ab arte. Et q̄ sint a natura manifestū est. qz omīs forma que ē ab arte ē accīdētalis. sed forma vltis est substantialis suis inferioribz. Et iā actiōes z opatiōes s̄z singulariū. sicut domicator nō facit domū in cōmuni cum q̄ forme vltis nō sint singulares. seq̄tur q̄ nō sunt actu siue ab arte. Nec etiā possunt esse a natura vt videtur. qz quecuqz sunt a natura a creatura p̄existente sumūt p̄ncipiū. sed vniuersalia nō sumūt p̄ncipiū a creatura p̄existente. ergo zc. **S**inores probat. qz sumens p̄ncipiū ab aliq̄ creatura est creatura. cū effectus assumit̄ producenti. sed vniuersalia nō sunt creatura. qz terminus creatiōis siue generatiōis non est vniuersale sed particulare. **T**ūc ibi (Natura igit) soluit dicē dubitatōnem. dicens q̄ iste forme vltis occulte z immanifeste p̄ducitur a natura. **Q**d sic patet qz sicut ex p̄iūctiōe plurīū partiū. s̄z parietis z tecti z fundamenti fit qdā p̄stitutiō. i. res p̄stituta excedens q̄ritatem cuiuslibet partis. sic ex p̄iūctiōe z p̄ductiōe singulariū fit forma vltis excedens p̄dicatōez cuiuslibet singularis. in eo q̄ q̄libet singulare de vno solo p̄dicatur. illud s̄o vlt de multis. p̄pter qd omnis talis cōmunitas naturalis est: qz p̄cedit ex singularitate. id est singulariū habitudine. sed singularia p̄ducuntur a natura. qz quicquid est causa cause etiāz est

causa causati. Singularitas aut̄ creatiōis siue generatiōis adestur. qz termin⁹ generatiōis siue creatiōis ē est suppositū. Subtiliter igit specular̄tes sicut naturā in actiōibz latent̄ operari inuenimus. sic etiā creaturaz̄ rarū omniū creatorēz p̄mū opantem inuenimus vltimarie in creatura. qd̄ deprehendimus ex ipso actu creatoris: qz numero quodā z p̄oportione totam stabilinūt naturā. z hoc est sapientis. sed hec sufficient. qz aliterius sunt speculariōis

Queritur **E**trū forma vltis sit a natura vel ab actu nostro **P**icenduz q̄ vltē p̄t accipi dupliciter. sicut q̄libet aliud p̄cremū. **I**no mō materiāliter siue p̄o re p̄ime intentionis cui applicat̄ intentio vniuersalis. et hoc mō vniuersale est p̄imū obiectum intellectus. z omnis scientia est vniuersaliū. z sic vniuersale est a natura. qz natura occulte opatur. naz p̄ducendo singulare p̄ducit vniuersale. vt generās formen ex p̄sequēti p̄oduct hominē. **A**lio mō accipitur vniuersale formaliter p̄o secūda intentione causata ab intellectu applicabili rebz p̄me intentionis. z hoc modo est ab intellectu siue ab actu nostro. qz p̄m p̄mentatorē intellectus est q̄ facit vltimatem in rebz.

Notandū **V**niuersalia dicuntur occulte produci a natura p̄pter duas causas. **P**ri⁹ ma est quā illud qd̄ generatur a natura est particulare. qd̄ notum est sensui. et in illo p̄ticulari p̄ducitur natura vniuersalis: que est rō sub qua particulare p̄ducitur: quia natura intendit simplex z vniuersale: sed illa est occulta sensui z solum cognita p̄ rōnem. **A**lia cā est qz illud qd̄ agit est singulare. z ratio agēti est vltis natura in eo existēs q̄ est occulta sensui: ideo circa vltia natura occulte operatur

Si vniuersale p̄mo modo non est a natura. ergo est actu nostro. **C**onsequētia relinquitur nota **S**ed aīz probatur. qz ponere vniuersalia sic esse est ipsa ponere formas separatas z ydeas. **P**icendum q̄ ad hoc q̄ ponūtur vniuersalia a natura p̄ducta non sequit̄ vniuersalia esse separata fm̄ rez z rationem simul. sicut posuerunt platonici. sed solum fm̄ rōem. vt p̄z ex longe declaratis circa libz p̄o: phirij

Item aīz qd̄dem alia est in subiecto z de subiecto dicitur: vt sc̄ia. que in subiecto est vt in anima. z de subiecto dicit̄. vt de grāmatica **Q**uedā aut̄ est in subiecto. de subiecto vero nullo dicit̄. vt albedo socratis. **S**ilr̄ at̄ in bis q̄cuqz formarū sunt indiuidue. **Q**uedā neqz in subiecto est neqz de subiecto dicūtur. vt humanitas sortis **Q**uedam s̄o de subiecto dicūtur. in subiecto vero nullo sunt. vt rōale atqz mortale **E**oz vero que insunt de subiecto s̄o

Questiones

indicibilia. alia sunt sensibilia: alia sō in-
sensibilia. Sensibile vero est qd sensu cōp-
hendit. vt albedo. sonus. sapor. odor. color
z percussio z dulcedo. Insensibilia vero que
rōne sola pprehendunt. vt doctrina z disci-
plina. Similiter autē nihil horū (q̄ de subiecto
dicuntur) sensibilia sunt. Manifestū ē autē
ex his q̄ pposita sunt. qm̄ quedā sita sūt ali-
cubi. vt nigredo in oculo: qdā vero diffici-
le erit assignare. vt scia z paternitas filiatio
nisi fortasse in generatiū z pponētū pplexi-
one sint site. Singulū vero eorū que dicta
sunt incōplexiōis eī que in voce est notitia
hoc vero erit vel subsistens vel ptingens
Eorū vero q̄ existenti ptingūt singulā autē
extrinsecus aduenit. aut infra substantias cō-
siderat simpli. vt linea superficies corp⁹. Ea
vero q̄ extrinsecus accidunt. aut actus. aut
pati. aut dispositio. aut esse alicubi. aut in
mora: aut habere necario hec erūt. Sz de
de his q̄ subsistunt z q̄ solū in quo existant
exigūt in eo qd categorijs libris inscribi-
tur sufficienter disputatū est. De reliqs sō
p̄tinue dicimus

Quic psequens ponit scdam diuisionē dicens For-
marū alia est in subiecto z dicitur de subiecto. vt scia est in
aia vt in subiecto. z dicitur de subiecto. scilz de inferiori. vt
de grāmatica: Quedā sō ē in subiecto z de nullo sub-
iecto dicitur. vt albedo socratis. Quedā sō neq̄ est in sub-
iecto neq̄ dicitur de subiecto. vt humanitas socratis z sicut
alia indiuidua. Quedā sō dicitur de subiecto z in subiecto
rōne nō est. sicut rōnale mortale: q̄ nō sunt accētia
Tūc ibi (Eorū sō) ponit terciā diuisionē. z subdiui-
dit formā accētia q̄ est in subiecto z de subiecto nō dicitur
dicēs q̄ qdā talū sunt sensibiles. qdā sō insensibiles
Sensibiles sūt q̄ sensu. p̄rio vel cōi pceptibiles sūt: vt
albedo. sonus. sapor. odor. calor. percussio: z dulcedo. sicut
militar magnitudo figura. Insensibiles sō sunt eo q̄
nullo sensu. p̄rio vel cōi pceptiuntur. sicut doctrina. scia
vel disciplina. q̄ sola rōne pceptiuntur. z sicut virtus siue i-
tellectualis siue moralis siue heroyca. Et q̄ p̄z q̄ nō
hil eorū q̄ de subiecto dicuntur est sensibile. q̄ vt sicut q̄
abstractū ab hoc vel ab illo sensibili solo intellectu p̄ci-
piē. Tūc ibi (Manifestū est) ponit q̄rā diuisionē
dicēs q̄ qdāz formaz p̄riculariū sunt site alicubi. hoc

De principiorū

est in aliqua determinata parte subiecti cui insunt. sicut
nigredo in pupilla oculi: Quedā vero difficile erit
affirmare vbi sunt. vt scia. paternitas. filiatio z alie for-
me siles. nisi forte dicat q̄ in generatiū z in pponētūz
sunt pplexione. Tūc ibi (Singulū sō) Gilbert⁹ po-
nit q̄rā diuisionē. dicens Formaz (q̄ vocibz incom-
plexis significant) qdā sūt ptingentes. i. alteri accidē-
taliter inherētes. vt forme accētales. z qdāz subsiste-
res. vt forme subales. Et dicit notant (formaz q̄ signi-
ficant vocibz incōplexis) q̄ ille q̄ significant voce com-
plexa. q̄nq̄ sūt partim subsistentes z partim ptingētes
vt hic hō albi. Tūc ibi (Eorū sō) ponit vltimā di-
uisionē. q̄ est subdiuissio vnius mēbri p̄dicte diuisionis
dicēs Formaz ptingentium. i. accētalium. qdāz ex-
trinsecus adueniūt: qdāz sō intra subam p̄siderant
simpliciter: sicut linea superficies corp⁹. ille sō q̄ extrin-
secus adueniūt sunt sicut actio. passio. positio. vbi. qm̄
habere. Sed de illis q̄ subsistūt. i. substantijs z de accē-
dentibz. q̄ solū exigūt seu requirunt id in quo existūt. z
nō requirūt aliqd extrinsecus adueniēs. dictū est in li-
bro predicamentorum: de reliquis vero nunc dicē-
dum est in hoc libro

Quic diuisiones formaz in re-
ctu posite sunt sufficienter assignare
Odm q̄ sic. q̄ q̄libet illi-
lay dat p̄memb: a opposita. z pres diuidentes nō ex-
cedūt diuissum. nec excedūt a diuiso. z euacuat totū
ambitū diuissio: sed ille sunt tres p̄ditiones ad sufficien-
tem diuisionē req̄site: q̄ zc. Et ponūt ille sex diuissio-
nes hic ad cognoscendū formā de q̄ est hic ad p̄positū
q̄ ex p̄ma diuisione habet q̄ illa forma est naturalis.
ex secūda sumitur q̄ ipsa est existens in subiecto. ex ter-
cia sumit q̄ ipsa est insensibilis. ex quarta q̄ ipsa non
est situata in aliq̄ determinata parte. ex quinta q̄ ipsa ē
accidentalis. ex sexta q̄ talis forma est extrinsecus ad-
ueniens: Ex oibz p̄dicis p̄z q̄ duo sunt antep̄inci-
pia in genere. scz diffinitio z diuissio. sed octo in specie.
scz due diffinitioes z sex diuisiones

Actio vero est sicut in id quod
subiicitur agere dicimur. vt secās
quis (in eo q̄ ceceat secās) dicimur

Apostolus Gilbertus determinauit de quibusdam an-
teprincipijs. Tūc p̄sequenter incipit determinare de
ipsis veris principijs. Et diuidit hec pars in sex par-
tes sicut q̄ sex sunt principia: Partes patebūt in prof-
essu. Prima pars est de actōne. Et diuidit in duas
q̄ p̄mo determinat de essentialibz actōis. Secūdo de p-
prietatibz. ibi (Scire aut oportet) Prima iterum in
duo: quia p̄mo diffinit actōem. Secūdo diuidit eaz ibi
(Est autem alia) Quo ad p̄mū dicit q̄ actio est sicut
quā in id quod subiicitur agere dicimur: vt aliquis di-
citur secās in eo q̄ secat. z docēs in eo q̄ docet. Et rō-
ordinis quare actio z passio p̄cedūt omnia alia est. q̄
illa magis videntur p̄uenire cum his que intrinsecus
substantie accidūt. q̄ iuxta p̄dicta actio causatur a
naturali potentia. p̄ime z a forma originalit. z passio
proxime a naturali impotentia. sed originaliter a ma-
teria. Et ex h̄ etiā habet q̄re actio p̄cedit passionem

Querit *Utrum descriptio data de actio-
ne sit puenient assignata. Di-
cendū q sic dūmō fuerit bene in-
tellecta: Et em̄ sensus diffinitōnis (actio est) supple-
forma accental' fm quā formā accentalēz (dicimur) sup-
ple formaliter nos homies vel prime sube agere (id
qd subijct) .i. in passiu qd semp subijct' fm virtutem
Unde actio vt in logica p̄siderat est qdam forma ac-
cidental' in agente exites. z formalis rō agendi trā-
sitiue fm quaz nos dicimur formaliter agere in id qd
subijct. i. in passiu. qm̄ omis actio trāsit in passiu. Et
dicitur nocēt' in id qd subijct. qz termin' trāsitiōis est
accusatiu'. Et magis dicitur id qd supra id. qz ipm̄ agēs
penetrat partes ad intra. sed illa p̄positio (in) p̄rie
sumpta intransit' importat*

Si *Nullū agens generalissimū p̄ diffinitū. s. ac-
tio est genus generalissimū: q̄ non p̄ diffinitū
Dicitur p̄ p̄ Goetiū. qz sola spēs diffinitur.
Dicitur est manifesta. Odm̄ q nullū agens genera-
lissimū p̄ diffinitū diffinitioe qd dicitur a z essentiali
qz omis talis debet dari p̄ genus z differētia: sed diffi-
nitio actionis est solū qdam descriptio existens maio-
ris declaratiōis q̄ nomen fm se sumptū. Et qn̄ dicitur
tur omne diffinitū debet esse vlt. sed actio non est vlt. q̄
nō est diffinitū. Dicitur p̄bat. qz fm p̄m̄ p̄mo mera/
phifice actio est singulariū. Odm̄ licet hec actio vel il-
la nō sit nisi supposito: nō actio simpliciter z in p̄mu/
ni accepta (quo mō abstractit ab hac vel illa) h̄z rōez
generis z vltis. qd̄ hic diffinit*

Si *Illud quo agēs formalit' agit est in eo forma/
liter. sed actio nō est formaliter in agente. s. in
passio. q̄ actio nō est quo vel fm quā agēs agit
Dicitur p̄bat p̄ p̄m̄ tercio phificoz. vbi vult q actio
z passio sunt vn' motus: sed motus est in passio. qz est
actūs mobilis: q̄ actio z passio sunt in passio. Odm̄
fm̄ doctore sem̄ q actio phifice inq̄tum caput p̄ re ac/
ta est in patiente z idē p̄ticipat cū passione. sed logice. i.
inq̄trum logicus loq̄tur de actōe: sic est in agente exi-
stes p̄ncipiū quo formalit' agere dicitur. qz sicut potētia ac-
tiua que est p̄ncipiū actionis est in agente: ita similiter
actio. et isto modo distinguitur realiter et predicamē-
taliter a passione*

Si *Nullus respectus est p̄ncipiū agendi. sed ac-
tio est ens respectiū. q̄ nō est p̄ncipiū agendi
Dicitur p̄bat: qz actio est habitudo agētis
trāsinuat' ad passiu trāsinuatū. Odm̄ q actio
nō est ens respectiū essentialit' ex p̄ncipali significato
sed soluz accidentaliter z ex p̄notato. Sed anthonius
andree in suo p̄mento sup ser p̄ncipia dicit. qz ser vlti/
ma predicamēta sint centraliter respectiua: Et distin/
quit de duplici respectu: quia qd̄az est intrinsec' q̄ ne/
cessario seq̄tur ambo extrema posita in actu. z talis ē
de p̄dicamēto relatiōis. Alit' est respect' extrinsec' ad
ueniēs q̄ nō necario seq̄tur extrema etiā posita in actu
sicut posito actiūo z passiuo. puta igne z p̄bustibili nō
necario seq̄tur actio z bustiua nec passio: qz impediri
posset p̄pter distantia extremoz. z talē respectū ponit
in ser vltimis p̄ntis. sed illa distinctio in p̄dicamētis
est reprobata. ideo p̄ma solutio est melior*

Si *Actio z agere idē sunt. q̄ nō p̄ actio per agere
diffinitur. Ans p̄bat. qz h̄nt se sicut p̄cretū z ab-
stractū. Tenet p̄na. qz als idē diffinit' per se*

Si *Odm̄ licet sint idē fm rem. differūt tñ in mō
significandi. qz agere dicit actōem vt exercitam. hoc ē
fm esse qd̄ h̄z in subiecto. sed actio noiat actōez vt cō-
ceptā p̄ modū habit' z q̄tis. et p̄pter illam diuersita-
tem actio diffinit' p̄ agere. qz agere ex quo est p̄cretūz
est nobis notius q̄ actio. Et p̄bus loquēs de actioe
z passione noiat ea p̄cretiue. qz p̄siderat decem p̄dica-
menta vt p̄dicant' de p̄ma suba. sed sic p̄dicant' p̄uenit
p̄cretis z nō abstractis. Gilbertus vero p̄siderat ista
ser in rōne p̄ncipiū. q̄ diffinit' ea in abstracto. qz abstrac-
tum est formale p̄ncipiū sui p̄creti*

Si *Ista diffinitio nō puenit oib' p̄cretis sub diffi-
nito. q̄ nō est bona. Ans p̄bat. qz creatio est
actio creatis. z tñ nō est in id qd̄ subijct. cui
sit ex nihilo. Odm̄ licet creatio sit actio fm̄ modūz
nō tñ fm̄ rem. qz fm̄ rem est suba dei creatis cū relati-
tione rōnis ad creaturā. z ergo creator ad creaturam
refert relatiōe rōnis: licet econtra creatura referat ad
creatozem relatiōe reali*

Si *Ista diffinitio puenit alijs a diffinito: ergo nō
est bona. Ans p̄bat. qz fm̄ formā subalem pu-
ta fm̄ aiām z etiā fm̄ artē domificatoriā. z sū-
mil' fm̄ instrumentū. scz securim dicimur agere in id
qd̄ subijct. z tñ manifestū est q̄ nō sunt de genere acti-
onis. Odm̄ q fm̄ aiām dicimur agere effectiue: qz
ipa est p̄ncipiū originale actōis. sicut q̄libet alia for-
ma subalis fm̄ q̄ dicitur de generatiōe. forme est a gere
materie p̄o parti. tñ solū p̄ actōem dicimur agere for-
maliter. qz actio est forma in agente. q̄ est p̄ncipiū p̄o-
cellus effectiui virtutis agentis in patiente. a q̄ h̄z agēs
qz formaliter agere dicitur. Et ita sicut solui de arte z instru-
mēto. qz fm̄ artē dicimur agere solū effectiue z directi-
ue seu habitualit'. z fm̄ securim instrumentali'. qz se-
curis est instrumentū domificatoris separatiū. sicut ma-
nus est instrumentū p̄iunctum. Et qn̄ dicitur fm̄ factio-
nem formalit' dicimur agere in id qd̄ subijct. z tñ facti-
tio nō est actio. vt p̄ sexto ethicoz. Odm̄ licet agere z
facere p̄rie accepta inter se distinguātur. qz agere dicit
actōem immanentē cui' obiectū est in agente. vt intel-
ligere velle z h̄mōi. Facere autē dicit actū trāsire cui'
obiectū est extra. vt secare vire. tñ in p̄posito nō dī-
stinguūtur. qz vnū modūz p̄dicandi h̄nt ad quē omnia
p̄dicabilia istius coor' dinatiōis ordīnant'. Nam omne
qd̄ p̄tine procedit ab agente dicitur actio. sicut intelligēs
est agens z intelligere est actio ei'. et sicut calefactis est
agens. z calefactio est actio eius*

Si *Viuerē. lucere. calere. florere. z sicut actōes
z tñ nō sunt in id qd̄ subijct. Sed p̄ ps p̄z. qz
nō determinant sibi aliqd̄ subiectū extrinsecū
Odm̄ q̄ illa p̄ba neutralia p̄rie nō fecant actōem. qz
actio est trāsitiua. p̄cellus forme in passiu. sed illorū
actio est intrāsitua. z sic noiant simplices diffusiones
forme. z sunt in eodē p̄dicamēto cū formis q̄ruz sunt
diffusiones. vt lucere est in eodē p̄dicamēto cū luce. et
florere cū flore: z viuere cū vita: qz effectus cause for-
malis z cā formalis ydē p̄ticipant. Sed p̄ba actiua et
etiā p̄ba deponētia actōem fecantia cum participiis
ab eis descēdētib' sunt in isto p̄dicamēto*

Si *Subijct' actōi est agens. sed agens nō agit
in seipm̄ sed in passiu. q̄ incouenienter dicitur id
qd̄ subijct. Dicitur p̄z ex dictis. qz dicitur est qz
actio vt hic caput est subiectiue in agente. Odm̄ qz*

Questiones

¶ Duplex est subiectum actionis. scilicet inhesionis et transi-
tionis. Subiectum inhesionis actionis est ipsum agens
sed subiectum transitionis quod magis proprie dicitur obiectum
est passum in quod recipitur actio physica cuius actio logi-
ca est proprium. Dicitur tamen in diffinitione (in id quod subicitur)
ad significandum plenam victoriam agentis super pas-
sum: quia omnis actio fit ex proportione maioris in
qualitatis

¶ Pulce sunt actiones secundum quas nos non dici-
mur agere. sed alie res. ut pars de actioe ignis
vel equi. quod male ponitur in prima persona (dicimur)
Actio sequitur quod non diffinitur actio in eodem. sed actio
nostra. **¶** Quod si (nos) ponitur ibi per antonomasiam
ue per excellentiam. quod hoc est participatiue omnis crea-
tura. et sic non debent excludi alie res. sed magis inclu-
di. Unde plures sunt actiones in homine quam in quacumque
alia creatura. quod hoc agit actionibus anime et corporis

¶ Est autem alia quidem anime. alia vero corporis
Differunt autem quoniam (quod corporis est) mouens
est necessarium id in quo est. Idem enim quod agens
corporis est et mobile est. anime vero actio id non
mouet in quo est subiectum: Anima enim dum agit immo-
bilis est. mouet autem corpus. anima vero immuta-
bilis permanet. quoniam anima quidem nec secundum locum
nec secundum aliorum motum quod est mouetur. nisi for-
te secundum alterationem. non enim cremens suscipien-
do mouetur. neque diminuendo. neque ad oppo-
situm locum transiendo. **¶** Locus enim corpus est
anima vero corpus non est. Impossibile vero est
non corpus corpore moueri: quare nullam loci
anima suscipit mutationem. **¶** Solum enim corpus in
eo quod de loco ad locum transit mouetur

¶ Posita diffinitione actionis: sequenter diuiditur ea. Et
diuiditur in tres partes. In prima facit hoc. In secunda co-
parat membra ad inuicem. ibi (Differunt autem). In tertia
mouet dubitationem: ibi (Hoc autem). **¶** Quo ad primum di-
citur quod actionum alia est anime. et alia corporis. Et ponitur co-
sequenter diuisionem inter istas actiones. quod actio corporis
necessario mouet ipsum agens in quo est. vel sicut in
subiecto. vel sicut in causa. quod istud non est agens nisi mo-
tu suo et immobile existens non agit. ergo necessario mo-
uetur. ut secans non secatur nisi moueatur: ut uolens
uoluntate mouetur. quod oportet uires accedere ad illud quod ui-
tur. accedere autem est aliquo modo moueri. Sed actio
anime non mouet necessario in id quo est. scilicet agens. sed
mouet coniunctum. Anima enim mouet corpus uiuificando
et secundum locum in motu progressiuo et alijs uires motibus im-
mobilis manet. **¶** Quod per inductionem: quod nec secundum locum nec
secundum quod aliorum motum mouetur: nisi forte secundum alteratio-
nem. **¶** Non enim mouetur secundum augmentationem. quia non susci-
pit cremens. nec secundum diminutionem. cum non suscipiat de-

Ber principioz

crementum. quod non est contra. **¶** Isti duo motus quantum super
ponunt. nec mouetur de uno loco ad oppositum locum transie-
rendo. quod locus est corpus cuius superficies est locus et
non locat nisi id cuius principium medium et finis assignatur
secundum partes loci. Anima autem non habet principium medium et finem
per loci terminos distincta. cum non sit corpus. quod non potest
locum moueri. **¶** Actio quilibet locus est corporalis: et anima non
est corpus. sed impossibile est non corpus corpore moueri:
non igitur mouetur anima aliquid nisi forte secundum alterationem. al-
la tamen non est anime: sed totius coniuncti ex anima et corpore

¶ **Queritur** Utrum diuisio actionis per actionem
anime et corporis sit sufficienter assi-
gnata. **¶** Quod si sic. quod membra
diuisoria euacuatur totum posse diuisum et sunt aliquid modo
opposita et non excedunt ipsum diuisum. **¶** Et est illa diuisio
accidens in subiecta si attendatur id quod est solum subiectum
actionis. ut corpus vel anima. sed quoniam illa duo includunt for-
mam actionis sic quod dicatur actio animalis vel corporalis. sic est
diuisio generis in species: Quoniam ratio est. quod sicut passiones
distinguntur per suos terminos ad quos sunt ita actiones
specificiter distinguntur per principia a quibus sunt effectiue
ideo actio anime quod procedit ab anima. et actio corporis quod
procedit a corpore et per corpus et anime a quibus effectiue causantur
capiunt distinctionem specificam

¶ **Notandum** Actio corporis et anime sic
differunt. quod actio corporis
necessario est mouens illud in
quo est sicut in causa. et illud in quo est sicut in subiecto. **¶** Cuius
ratio est. quod agens corporeum non agit nisi per primum. modo
ad primum requiritur motus. quod actio corporis quod est per primum
mouet illud in quo est. ideo bene dicitur quod omne agens corporeale
in agendo reparatur. sed actio anime non mouet illud in quo est
ut in causa. quod non mouet illam animam aut formam ut separata
sed mouet totum coniunctum. quod dum anima agit tunc mouet cor-
pus et manet immobilis per se. et non mouetur nisi per accidens
ut quoniam circa primum rectus ostentum est

¶ Differentie diuisiue debent esse in eodem gene-
re cum diuiso. sed anima et corpus non sunt in genere
actionis. quod inducunt diuisum actionem: **¶** **¶**
cenduntur quod duplices sunt diuisionem diuisiue. quod sunt predicati-
tiue quod solum dicitur quod. et de istis ueris est quod sunt in eodem
genere cum diuiso. **¶** Sic sunt diuisionem causatiue quod causant
aliquos species et distinctionem specificam sub aliquo genere
et de illis non oportet

¶ Aliquod est actio totius positi quod nec est anime cor-
poris. etiam calor agit calefaciendo. quod ista diuisio
non est sufficienter. **¶** Quod si quis actio est to-
tius positi. quod actus et operatio sunt suppositio. hoc
tamen semper est gratia aliorum principum. quod principium uel est cor-
pus uel anima: **¶** Sed confirmatioem dicitur: quod calor et quoniam
alia forma accidentalis solum est principium actionis instrum-
tale et id quo aliquid agit. et calefactio principalis est ab
igne. sed est instrumentalis a calore.

¶ Omnis actio est a forma. quod nulla est actio corporis
ris. **¶** Quis probatur. quod uerum quod agit secundum formam et
partem secundum materiam. **¶** Tunc prima. quod corpus est per
materialis positi. **¶** Quod si actio non dicitur corpus quod
totaliter sit contra corpus uel materiam: ideo quod proceditur
formam immerfam materie. aut formam non habentem epari-
one abscis corpore. ut calefacere frigefacere et ceteris. **¶** Sed per
oppositum dicitur actio anime. quod procedit a forma non totaliter mate-
rie immerfa. uel a forma quod suggreditur naturam corporis siue

talis forma sit actus corpis siue no. et hoc mo intelli gere et uelle. sicut etiam actioes intelligentiarum dicuntur ac...

Contra dicitur in textu assignataz. Supiora mouet inferiora. et tñ supiora illo motu non uident moueri. et etiam magnes manens immobilis agit in ferru ipm attrahendo...

Glidre. audire. sapere. et imaginari sunt actioes anime. et tñ in his oibz mouet illud in q est actio...

Hoc aut in quibusdam indubitabile appareret. speculo enim immutabili permanente ymaginis motus mobilis fieri videtur ad oppositi mutatorem...

Hic Gilbertus mouet unam dubitationem contra ea que dicta sunt. scilicet quod non potest corpus corpe moueri...

tionem soluere processu que in speculo vera forma ymaginis consistat. quia tunc sequitur que motu speculi mouebit...

Queritur. Item imago in speculo apparet sic vere in speculo sicut accens in subiecto...

Notandum. Imago illa que sic in speculo apparet generatur in medio a corpore luminoso...

Imago ista que videtur aut est in aere. aut in oculo uidentis. aut in speculo. sed non est in aere...

Questiones

Scire aut oportet qm omne qd in motu est actio est. moueri aut actio est. Si qs igitur moueat agit necario. omis igit actio in motu est. ois itaq; motus in actioe firmabitur. Propriū igit actiois est in motu ee. sicut p priū motus in actioe. At in his qdē actioib; in qbus est generatio aliq palā est. De his fo q corripunt fortasse obijct. naz q destruit domū in motu est. nihil aut agere videt. nā nihil efficit. sed qd est factus destruit. dico aut actioem nō qd sed in quid agat erigere. Nō est aut motus actio sed qle. qescere em qle est. qre z motus dē qle erit. simplr em q cūq; p rarioz oppōnem suscipiūt eiusdem recipiūt generis p dicationē

Postq; Gilbertus determinauit de actioe quo ad ei; essentialia. psequēter psequitur de ei; proprietatib; Et diuidit in tres partes sicut tres ponit proprietates actionis. Scda ibi (Naturalis fo) Tercia ibi (Recipit aut). Prima in duo. qz pmo facit h. Scdo mouet duas dubitatioes. Scda ibi (Et in his qdē) Quo ad pma dicit q scire oportet q de qd est in motu est actio. moueri em est actio. qz si qd mouet ipm necario agit. Et quo sequitur q omis actio est in motu. z ois motus in actioe firmabit. qre p priū est actiois esse in motu. sicut p priū motus esse in actioe. Tūc ibi (Et in his) Gilbertus mouet pma obiectioem. dicens q in illis actioib; in qbus est aliq generatio. i. in qbus aliqd agit palā est q ibi motus z actio sunt simul. sed in illis in qbus fit corruptio videt motus sine actioe. qz illud qd destruit mouet. sed nō agit aliqd. imo potius derogat siue qd actū est destruit. Sed ad h mder Gilbertus q in corruptione actio z motus sunt etiaz simul. siue agere z mouere. qz actio nō requirit semp id qd agit. sed in sua rōe solū erigit id quo agens agit. scz paties siue subiectus z tale etiā h; motus dependit. Tūc ibi (Nō aut) Gilbertus soluit alia obiectioem q fieri posset ex dictis. Et qm dicitur est q actio est in motu z motus in actioe. passer aliqd credere q actio z motus essent vnus z idē. Hoc aut remouēdo dicit q motus nō est actio. sed magis qle. qz qescere est qle. quies aut opponit motui sed opposita sunt in eodē p dicationē. q motus est quale seu in genere qualitatis.

Querit Tūc pma proprietates actiois. in q dicit q omis actio est in motu z omis motus in actioe firmat sit vera. Quid q sic. qz motus est actus agentis in fieri. z ergo fundatur in actioe sicut in principio. et quicq; etiā motus est effectiuū principii actus in patiēte. z sic actio fundat in motu. z sic vnū nō est sine alio nec eodē. ita ideo omnis actio in motu z omnis motus in actioe

Bex principioz

one firmatur. Unde si actio sit immanens talis est in motu. prout motus est actus entis pfecti. scz agentis et si sit actio transiens talis est in motu. capiēdo motum in communi: vt extendit se ad actum entis pfecti. qui est operatio agentis. et ad actum entis imperfecti. qui est passio mobilis

Ar Prius nō fundatur in posteriori. imo magis e contra. sed actio est prior motu. ergo nō fundatur in ipso. Pmo probatur. quia actio est principii motus vt calefactio actiua in igne est actio logice. z est principii caloris. q est motus. z recipitur in aqua

Quid q p se motus fundat in actione tanq; in suo principio. tū p accidens potest etiā actio fundari in motu inq; forma atq; sita per actionem q est motus ē principii alicuius actionis psequentis. Exempla gratia calor receptus in aqua est motus. z ille calor p se ē principium actionis. scz calefactionis carniū vel alii cuius alterius. Et quando arguitur: idem nō fundatur in seipso. sed actio z motus idē sunt. tercio phisicoz. ergo vnū in altero nō fundatur. Dicendum q actio capif dupliciter. Vno modo phisice. z sic est ipsemet motus. et non fundatur in motu nisi capiat fm relationes formales sup additas. Alio mō capif logice z tūc distinguit p rā motū z fundatur in motu fm intellectū nūc datum

Ar Intelligere z velle sunt actioes. z tū non sunt in motu. Secūda pars patet. quia sunt in parte intellectiua que non mouetur. Dicendum q motus accipit dupliciter. Vno modo proprie vt est actus imperfecti. z sic intelligere z velle nō sunt in motu. Alio mō capitur generaliter. pur extendit se ad omnem mutationem: siue sit actus pfecti siue imperfecti vel. pur extendit se ad operationem agentis. z sic sunt actiones in motu firmate.

Ar Illuminatio est actio. z tū nō firmat in motu. Pars qz omnis motus fit in tpe qd est successiuus. sed illuminatio fit in instanti. Dicendum q motus capif in ista proprietate p munit. pur extendit se ad quācūq; mutationem siue instantaneā siue successiuā. z sic etiā illuminatio fundatur in motu. qz illuminatio fit in instanti. z sic reducit ad generatoes ad mēnus fm qd. qz est ad formā accidentalem.

Querit Vtrū motus sit in genere q; lras. Quid q motus p capif tripliciter. Vno mō fm q est actus entis indifferenter: siue pfecti siue imperfecti. z sic potest reperiri in omnib; generib;: sicut in omni genere ē potentia z actus inter que est motus p munitur accessus. Secūdo modo accipitur motus fm naturā spei ad quam est. scz inq; est eiusdem essentie cum suo termino ad quem. et sic est in quatuor generib; tū scz in substantia q; lras qualitate z vbi. qd verus est si capiatur prout se extendit ad mutationem. Tercio modo sumitur motus fm q est forma mouentis ab ipso procedens in illud quod mouetur. et isto modo est motus qualitas fm quam mouēs quale dicitur: z dicitur habitus si sit actus pfectus z entis pfecti. scz dicitur dispositio si sit entis imperfecti. Posset tū etiā poni in tertia specie qualitatis pro quāto est sensibile commune. sicut z quies: vt dicitur secūdo de anima. Et hoc modo videtur autor noster p dicationē motum cui dicit motus est quale sicut et quies

Motus est in genere q̄ntitatis. ergo non est in genere q̄litaris. Tenet p̄na. quia nō potest eē in diuersis p̄dicamentis. An̄s pb̄atur p̄ p̄m̄ quinto metaphisice. Q̄t̄ia temp̄ est quātitas p̄ motum. ergo motus magis. sed temp̄ est quātitas p̄ se. ergo et motus. Ad̄m q̄ de q̄dditate motus s̄ due famose opiniones. Una est q̄ dicit q̄ motus est fluxus forme sup̄additus. et sic certū est q̄ est p̄ se sp̄s quātitatis cōtinue. Alia est opinio verior. q̄ dicit q̄ est met forma fluens. et sic est in diuersis p̄dicamentis p̄m̄ q̄ diuersimodo de capitur vt dēn̄ est. Ad̄ p̄firmatōez dīcendū. q̄ tempus est quantitas et cōtinuū a motu. et non p̄rie per motum.

Naturalis vero p̄prietas actionis ē passionē ex se in id quod subijcī inferre. Omnis em̄ actio passionis p̄fectiua ē. omneq̄ passionē inferens actio est. Cōtingit aut̄ actionē ab actione effici. actio eius q̄d per se mouetur eius actiōis que p̄ aliud est generatiua est. Actio em̄ ab animali illata ab ea que aīalis p̄ncipiū sumit. Nihil t̄m̄ inter est siue agere siue pati aīalis eius q̄d est ab animali agere p̄ncipiū dicatur. Et si act̄ quidē primordiale p̄ncipiū est. pati vero p̄mixtum. Quamobrē passionis et actionis actus generatiū est. Facere vero id quod quale est ex se gignit. Qualitas etem̄ calor est. efficit autē eam que calefacere est actio/nem. Qualitatū vero p̄ticulariū positio est. fectrix est et quantitatū. asperitas em̄ et lene et similia q̄lia sunt. linea p̄o sup̄ficies et solīditas quātitates sunt. Uniuerſa aut̄ hec a situ substantiā et generationē habēt: quantitas aut̄ quātitatis est. vt lōgitudinis linea latitudinis planum. altitudinis vero solidum est corpus. Qualitas aut̄ est effectrix qualitatis. vt caliditatis calor. Situs aut̄ agere et pati. In dispositiōis namq̄ cōpōpositiōe q̄dam generatio simpliciū sit. quā in motiua actiōe p̄sistere necesse est. Quā vero temp̄ causa est: vbi vero locus. habere autē corpus. Ea em̄ que circa corpus sunt habere dicunt. Eoz vero que in subiecto

nō sunt indiuiduoz. corruptio q̄dem est in primis. generatio p̄o in his que mox post primoz constitutionē consistūt. Eoz vero que de ipsis p̄dicata sunt ea. e quibz oīno nulla est p̄dicatio. vt oēs q̄dem hoies eius hominis q̄ p̄munis et vniuersal̄ est

Hic Gilbertus ponit sc̄daz p̄rietatē p̄rie p̄riam actioni. Et diuidit in duo. nam p̄mo facit hoc. secūdo quasdā remouet dubitatōes. Quo ad primū dicit. q̄ naturalis p̄prietas actionis est ex se inferre passionem in id q̄d subijcitur. q̄a omnis actio est effectiua passio nis. et inferre passionē. Tunc ibi (Cōtingit t̄m̄) Gilbertus primā mouet dubitationē. quā posset aliquis dicere. p̄tingit quāz actionē inferri ex actione. sicut eaz lesactio ignis causa est q̄ lapis ignitus calefacit. Et hoc etiā manifestū est in his que p̄ se mouent. vt in animalibz que p̄ncipiū sui motus habēt in seipsis. Sepe em̄ contingit q̄ actio aīalis quod p̄ se mouetur effectrix est eius actionis que est actio per aliud. sicut actio illata ab aliquo animali. Tunc obiectionē Gilbertus soluit dicens. q̄ contingit actionē per accidens cē effectiua actionis. per se aut̄ passionis est generatiua et factiua. et ideo diffinit per hoc quod ei per se conuenit. et non per hoc q̄d ei per accidens conuenit. Tunc ibi (Facere vero) Gilbertus ostēdit vnde generatur actio. et dicit q̄ quale siue qualitas est p̄ncipiū ipse agere. quia qualitas que est calor efficit ex se illam actio nē que est calefacere. quia nihil est actiū nisi qualitas. vt dicit p̄hs in genere qualitatis. actiue q̄litaris sunt passibiles qualitates. Tunc ibi (Qualitatū vero) Gilbertus respōdet tacite questionī. que posset fieri. q̄ res vniuersi p̄dicamenti causaret a re alterius p̄dicamenti. Et respōdet hoc non esse incōueniens. quia sic quārundā qualitātū particulariū et quantitatū positio nō est effectrix. Asperitas namq̄ et leuitas et similia qualitates sunt a positionibz causate. Similiter etiam q̄dam quātitates a positione efficiūtur et causantur. vt linea sup̄ficies corpus. partibz em̄ eque in lōgitudine dispositis causatur līnea. Si aut̄ ponantur ad duas dyametros. scz longitudinis et latitudinis sic causatur sup̄ficies. Si autē ad tres dyametros. scz lōgitudinis latitudinis et p̄funditatis. tunc causatur corpus. Uniuerſa em̄ que dicta sunt a situ siue positione substantiā et generationē habent. Similiter etiam quātitas effectrix est q̄ntitatis. sicut linea corpis facit lōgitudinē. sup̄ficies latitudinē. et tertia corpis dimensio p̄funditatē. Sicut quādoq̄ qualitas efficit q̄litarē. vt calor ignis efficit calorem aque. Situs etiā quādoq̄ facit agere vel pati. et sic de alijs. vt ad longū rectus ostēdit. qz vbi causat a loco et q̄n̄ a tpe. habet aut̄ causat ab his que sunt adiacētia corpis. Tunc ibi (Eoz vero) ostēdit incidentaliter generationē substantiā. et p̄mo p̄rimaz. sc̄do secūdaz. dicens in p̄mis indiuiduis substantiā q̄ nō sunt in subiecto ē corruptio sine generatōe p̄riua. vt p̄z de adam q̄ creatus est et nō generat̄. Sed in alijs indiuiduis sequit̄ ē generatio. q̄a illa sunt genita a p̄mis indiuiduis creatis. Sc̄do sub̄ q̄ sunt p̄tes et de p̄mis p̄dicant̄ causant̄ a p̄mis. sicut omnes hoies p̄ticularēs sunt gnatio illi hois: q̄ est oibz p̄tes

Questiones

Hex principioꝝ

Querit An primum sit actio ex se inferre passionē. **Adm** q sic. 2 vofcatur in tertu ppteritas natura/ lis. qd conuenit actioi fm suā naturam 2 substantiā vt dicit eius definitio. Et est rō ppteritatis. qd actio est pcellius actus agētis ab agente. Passio vero est receptio illi actus agentis. sed pcellius actus agentis (qui dicitur actio) causat 2 infert receptionē eius in id qd subicitur. ergo omni actioi conuenit de se inferre passionē. Quod intelligi debet in genere cause efficiētis. q sic nō phibet rem (q est de vno genere) ē cām alterius. vt Gilbertus inductiue probat per ordinē in pluribus predicamentis.

Ar Inferre est agere. sed actio nō agit. ergo nō infert. **Adm** pbat. qd actio est in agere. si ergo actio ageret actio esset in actione. qd est in conueniens. Et pfirmatur. qd actio 2 passio siml fiunt ab eodē agente. q vnum nō infert aliud. **Adm** q actio nō est id qd infert. qd actiones sunt suppositoꝝ. vt dicit pmo metaphisice. sed actio est formalis rō qua agens formalis agere dicit. 2 sic accidēs bene potest ē instrumentū actionis. sed nō potest esse agens quod. **Ad** pfirmationē dicit. q licet actio 2 passio simulape causant ab agente. tñ prius natura ab ea causatur actio. 2 p actionē infertur passio. **Pro** q notandū q in agente (sicut exēpli grā in igne calefaciēte) quatuor reperiunt p ordinem. Primo forma substantialis ignis. que est pncipiū effectiuū 2 remotū actiois. Secūdo ibi reperitur naturalis potētia. q etiā est pncipiū effectiuū sed p inquit. Tercio inuenit ibi calor de tercia specie qlitatis. 2 nullum istoz est actio. quod p. quia ista possunt esse in igne absq hoc q ignis agat. Quarto reperitur ibi vna alia forma que supadditur igni. q pcedit de ocio in actum. 2 de nō calefacere in calefacere et dicit calefactio actiua existēs immediatū pncipiū calefactiois passiue in aqua. q dicit passio

Ar Ppteritas puenit substantie. ergo nō est naturalis actioi. **Adm** pbat. qd ignis existēs substantia infert passionē aque. **Adm** q qd vuis inferat passio nē. nō quidē ex se sed inquantū agēs nō qdem immediate sed mediate vt dēn est. **Ar** Et quādo dicit. actio qnq infert qlitatem vel motum. ergo nō solum passionē. **Adm** pbat. qd actio ignis infert caloriē. **Adm** q actio infert pmo 2 immediate passionē in id quod subicit. sed mediate p inferre aliquā qualitatē siue relationē. sicut exēpli grā calefactionē actiuā que est in igne. q pcedit de nō calefacere in calefacere immediate sequitur calefactio passiua in aq. post quā vterius pducitur calor q est motus.

Ar Spēs sensibilis infert passionē sensui. 2 tamē nō est actio. ergo ista ppteritas puenit alijs **Adm** q spēs nō infert immediate passionē sensui. s; mediate actioe. q spēs causat passionē in sensu mediate et immutatioe. s; immutatio est qdā actio

Ar Recipit ar agere 2 pati cōtrarietate 2 magis 2 minus. **Secare** em̄ ad plātare cōtrarium est. 2 vrere ad humidū facere ptrariū est. Et calefieri magis 2 minus qdem dicit et infrigidari. 2 sicari. et humidū fieri. 2 tr

stari et gaudere magis 2 minus dicitur.

Ar Gilbertus finalit ponit duas ppteritates cōmunes actioi 2 passioni. dicens q agere 2 pati recipiūt ptrarietate 2 magis 2 min. Et exēplificat de actioe dicens q secare est ptrariū ad plātare. Sic siccare ad humidū facere ptrariū est. 2 calefacere est actio qdam et p suscipere magis 2 minus. sicut ignis pposit ex lignis quercinis plus calefacit q ignis cōpositus ex lino vel stramine. et calefieri magis 2 minus dicit. et ita similit de alijs

Querit An actioi pueniat habere ptrariū 2 suscipere magis 2 min. **Adm** q sic. q vt dēn est. primum est actioi fundari in motu sed motus est de ptrario in ptrariū. ergo etiā ex cōfessquenti actioi inest ptrarietas. 2 psequēs susceptio magis 2 min. vt ad longū p exēpla ostēditur in lra. **Ar** est tñ. q illa pma cōmunitas. s. habere ptrariū nullo mō pprī est pprīa. quia nec puenit omni nec soli. **Ad** omni qd non puenit actioib; simplicib; vel spiritalib;. sicut sunt cōtemplari intelligere. que non fiūt fm aliquā formā contrariā. sed puenit p pape actioib; materialib; q oriunt a formis ptrarijs. sicut sunt frige facere calefacere. In signū cui; illuminatio 2 generatio sunt qdam actioes. 2 tamē non habēt ptrarium quia cause eaz cōtrarijs carent. Sed secūda ppteritas videlicet suscipere magis 2 minus videtur actioi cōuenire. qd intensio 2 remissio nō solum causant a ptrarietate. sed qnq; pueniunt aliunde. s; ex parte dispositiois subiecti. vel ex parte agentis. 2 hoc patz inductiue de omnib; actioib;. nam actioes materiales que causantur a formis ptrarijs suscipiūt magis 2 minus. vt calefacere frige facere. Sic verberare 2 vulnerare magis et minus suscipiūt ex parte agētis. quia ille magis vulnerat 2 verberat qui maiorem infert lesionē. Cōuenit etiā actioib; spiritalib; cuiusmodi sunt speculari et intelligere. que fm magis 2 minus dicunt. quia vnus homo magis intelligit q alius. eo q lumē intellectuale in eo est magis clarum q in alio

Ar Inter cōtraria potest esse motus. sed in actione et passione nō est motus vt patz quinto phisicoꝝ. ergo in eis nō est motus. **Adm** pbat per p h m qnto phisicoꝝ. qui ex illo ostēdit q solum ad tria pdicamenta est motus. **Adm** q actioes 2 passiones non habēt ptrariū nisi grā fundamenti. s. qlitatis. 2 ideo nō oportet q inter actioes fiat motus. sed sufficit q inter qlitates a quib; actio 2 passio causant fiat motus. **Ar** In calefacere 2 frige facere sunt actiones cōtrarie. eo q calidū 2 frigidum sunt ptrarie qlitates et sic gaudere 2 tristari sunt cōtrarie qlitates. eo q gaudiū 2 tristitia sunt ptrarie qlitates.

Ar Cōtraria expellunt se ab eodē subiecto. s; actio nō expellit actionē. ergo actio non est ptraria actioi. **Adm** pbat. qd expellere ē agere. sed actio cum sit abstractū non agit. **Adm** q cōtraria abstracta a materia nō agunt nec patiunt. sed in subiecto. sicut ptrarie actioes ab eodem subiecto se expellūt. vt manifestū est ad sensum. **Ar** qn dicit. calefacere 2 frige facere sil sunt in eodē subiecto. Patz qd sol calefacit aquam fluentē. 2 frige facit aquā pureale. **Adm** q illa bene dicunt de eodē respectu diuersoz. qz sol p se calefacit. sed frige facit p antiparistatū. h est p pfortationē vni ptrarij per aliud ptrariū circūstans

Passio autē est effectus illatioq actionis. fm quā hec patimur. it la vero minime. fm q qdam qui busdā animatioza sunt. vt animatius bru tum arboze est. animatius pō rationale ir/ rationali est. Omnia pō (que de generatōe dicta sunt) z eadē etiā dici pnt de ea q in re bus est) actioe. quadā vero platione non recta. sed in transmutatiōe

Qstusd est scdm caplm hui? tractat? in quo Gilberti determinat de scdo pncipio. s. de passione. Et diu ditur in duas ptes pncipales In pma ponit diffinitio nē passionis. z circa h excusat de vteriozi determinatiōe. In scda ostēdit multiplicatē passiois. ibi (Est em pati) Quo ad h? dicit. q passio ē effect? illatioq actionis. fm quā hec qdem patiunt. illa vero minime Quo mō dicim? qdam esse animatioza alijs. vt brutum animatius est arboze. z rōnale est animat? bru/ ro. Sic ibi (Omnia pō) Gilbert? excusat se de v/ teriozi determinatiōe dicens. q omnia q in pcedenti ca pitulo de generatiōe. i. de actioe dicta sunt. ea dici pnt de ipsa passione. non tñ recta platione. sed trāsmutata qz sicut di actio firmat in motu q est actus mouentis. ita passio firmat in motu q est actus mobilis. Sitr q/ dam sunt passionis aie. vt ille q incipiūt ab anima. vt gaudere tristari. z qdam corpis vt infrigidari egrotari z hmoi. Propriū est etiā passioi q inferat ab actioe sicut actioi ppiū ē ex se inferre passionē. Sitr habere p̄trariū. z suscipere magis z minus pueniūt passioi s/ cut actioi. z in textu actio vocat generatio. qā in actioe qnqz est generatio forme agentis i patiens. si agēs sit vnioctū. sed passio vocat actio q est in re. qā passio et motus sunt res acte p actionē agentis

Querit Vtrū diffinitio passionis nunc data sit pueniēt assignata Ddm q sic. qā puenit omni pas sioni. z explicat sufficiētē quidditatē ipsi? z distiguit ipsam ab oibus alijs generibz. z p̄sertim ab actioe. qā descriptio passionis h data est distincta a descriptioe actionis. Et possit qdam mō rō istius diffinitiois su mi ex scda p̄rietate actionis. z etiā ex diffinitioe q da ta est de actioe. qz dem est q actio est fm quā in quod subijctū agere dicimur. illud autē qd subijctū agenti pa titur ab agēte. q passio est effect? illatioqz actiois Et subiungit in textu (fm quā hec patiunt. illa pō mini/ me) qd intelligit. qz qdam patietia subijciunt passio/ ni cū transmutatiōe ad formā agentis eandē in specie. vt sunt illa q p̄municāt cum agente in materia. z illa dicunt pati. Alia pō sunt subiecta. q nō sic trāsmutat/ tur. nec recipiūt formā agentis. vt celū agit in bec infe riora. z tñ ista inferiora nō recipiūt formā celi. ex eo qz celū habeat materiā alteri? rōnis a materia istoz infe riorz fm opinioē doctoris sancti mag? pbabile Vel sic exponit (fm quā hec). s. aīata (patiunt). i. cognos/ cūt se pati (illa pō). s. inaiata (minime) sp? cognoscūt se pati. Et adhuc inter aiata qdam mag? z qdam mi nus patiunt. vel fm differentē p̄plexione z p̄mixtione

et sic bruta q hnt molliores p̄plexiones z magis eqles ex actioe z passione p̄max q̄litarū sunt aiantioza plā/ tis. z hoies eo q sunt optimi tact? aiantiozes st? bruce

Sitr Id qd est spēs alicui? generis nō est gen? gene ralisimū. sed passio est hmoi. igif. P̄mōz p/ batur. qā spēs q̄litaris ponit passio z passibil? qualitas. Et p̄firmatur. qz febris pleuresis z p̄siles egritudines passionis dicunt. z tñ repiuntur in p̄ma specie q̄litaris. Sitr r̄sibile est passio hois. z ponit in scda specie q̄litaris. Ddm vt infer? parebit pas sio accipit multis modis. hic vero accipit vt genus ge neralissimū. z sic nullius est spēs

Sitr Actiū z passiuū similia sunt in genere. q actio est passio. Aīs p̄z p̄bm in p̄mo de generatiōe S̄z p̄ia tener p locū a p̄ugat. Et p̄firmat. qz p̄ria sunt in eodē genere decimo metaphisice. S̄z actio et passio sunt p̄traria. igif. Ddm ad p̄m. qz p̄resto. ibi loq̄tur de genere phisico. actiuū em z passiuū p̄mu nicāt in materia z subiecto. sed nō sunt idem genere lo gico z p̄dicamentali. de quo q̄tur in p̄posito. Ad cō firmationē ddm q actio z passio p̄p̄cno sunt contra ria. si tamē ponant aliquo modo p̄traria. tunc nō sunt p̄traria que ponunt sub eodem genere. S̄z p̄traria que sunt alioz generum.

Sitr Passio nō est nisi receptio forme agentis. S̄z for ma talis est qdam q̄litas. q passio nō est a q̄l/ tate distincta. Ddm q in passioe sunt duo. vñū est materiale. s. forma recepta in passio ab ipso agē te. z illud puenit q̄litaribz p actionē in patiete acquisi tis. Aliud ē formale. z ē implicatio cause agētis. non quidē habitualis sed actualis. z p̄ illud passio differe ab oibus alijs Sicut exempli grā. quādo aqua calefit ibi est denotatio subiecti ab ipsa passione. nec tñ habz hoc fieri fm rōem passionis. ex hoc q denoiat subiec tum. sed ex h q implicat eam efficiētē. nam calefieri nō est denotatio forme absolute. sed est esse calidum ca lore habente causam efficiētē. qui qdem calor in fieri continue ab agente procedit

Sitr Nullum p̄mū principii est effectus. S̄z passio est vñū p̄mū principii. ergo nō est effectus Ddm q maior sic absolute sumpra est falsa qz oīa nouem genera accētium sunt effectus substātie et tñ sunt p̄ma pncipia. Sed si sic intelligat q nullum p̄mū principii est effectus in eodē genere. tunc est ve ra. qā nō est incōueniens aliquod pncipium in genere cause formalis habere ante se pncipium in genere cau se efficiētis. sicut in p̄posito passio est principii omnū que sunt secū eiusdē coor dinatōis. sed p̄pando passio nem ad aliquod extrinsecū. sic est effectus

Sitr Effectus z illatio idem sunt. q ista diffinitio ē nugatoria. Ddm duplt. p̄mo q illa cōiun ctio qz nō tenetur in diffinitioe copulatiue. S̄z expositiue. vt sic p̄sus (passio ē effect?) qz id est illatio Secūdo ddm q licet sint idem. tñ referunt ad diuersa fm q duo in passione repiuntur. p̄mū est actus agen tis in patiens receptus. scdm est p̄rimus flutus talis actus ab agente. Rōne p̄mī passio dicit effectus. sed rōne secūdi dicit illatio. qā illatio norat seqlam vnus ex alio. ideo pueniētē vtrūqz in diffinitioe ponitur Et quia effectus extendit se ad effectū in facto esse z in fie ri. illatio pō ad effectū in fieri tñ. ideo effectus pueni/ enter ponitur ante illationē sicut magis cōmune ante minus cōmune.

Questiones

Sex principiorum

Est enim pati eorum que multipliciter dicuntur anime enim actionum unaqueque passio dicitur. quibus quidem sub actione locamus. ut amor odium tristari gaudere. que omnia passibiles actiones anime appellamus. Dicitur quoque passio que in naturam agit. ut morbus febris et egritudines et reliqua. que quilibet dicta sunt. Passio vero ut dicitur est prima generatio actionis est. non est autem in agente passio. sed in quo agit. et in eo quod operantis actum suscipit. Percuties enim pati non dicitur. sed materia ictum suscipiens. Et de passione quidem hec dicta sufficiant. Et autem que nunc relinquuntur. in eo (qui de generatione est) libro tractantur

Hic inter Gilbertus ponit multipliciter passiones. dicens quod passio est de numero eorum que multipliciter dicuntur. quod primo unaqueque actionum anime dicitur passio. sic amor odium tristari gaudere. que tamen sub predicamento actionis ponuntur. quare dicuntur passibiles actiones. Secundo dicitur passio id quod in naturam vel contra naturam agit. ut contrarium vel nocivum nature. que modo morbi febres egritudines et similia (que ponuntur in predicamento qualitatibus) dicuntur passiones. Tercio sumitur passio pro illo quod est prima generatio actionis. id est quod primo generatur ex actione in ipso patiente et sic accipitur hic. Nec tamen sequitur ex hoc quod passio subiective sit in agente. quod forma illa est in agente est agens et actio est passus illi in patiente. sed forma que recepta est in patiente per actionem agentis. sic est passio. et patientis non dicitur pati. sed materia ictum suscipiens. Et hec deinde de passione sufficiant. ea vero que nunc relinquuntur in eo (quod de generatione est. id est in capitulo de actione) tractantur. vel ut alijs placet (in eo quod de generatione est). id est in libro de generatione et corruptione. ubi dicitur de tactu agere et pati

Queritur In quo predicamento sunt passiones anime. Respondetur quod passiones ponuntur multipliciter capi. Primo per operationes et actus elicitis a vi percipibili et irascibili. et sic sunt in genere actionis. ut hinc tangit terra. quia ille vires non sunt omnino ociose. sed sunt primarie actus. et in eis ponuntur virtutes morales. que sunt principia operationum Secundo modo capiuntur per qualitates resultatibus et consequentibus istos actus sensualitatis. et sic sunt in tertia specie qualitatibus. quia inferuntur passionibus. vel inferuntur a passionibus. et per philosophum ibidem explicans de passionibus anime ponit ex parte de ira et demerita Tercio capiuntur passiones per illas transformationes que mediatur inter actum et materiale subsequens actum. et sic ponuntur in genere passionis. et inde etiam passionibus dicuntur. et sic philosophus ubi ponit proprietates de actione et passione explicat per delectationem et tristitiam

Queritur Passio est principium materie sicut agere forme. ut dicitur in de generatione. sed anima est immaterialis. ergo in ipsa non est aliqua passio Respondetur quod duplex est

passio. scilicet perfecta. que est salus et perfectio eius in quo est et talis passio potest esse cuiuslibet existens in potentia. quod sic importat solum receptionem sine abiectione et contrarie forme Alia est passio corruptiva. que est cum abiectione alicuius contrarie forme. et illa solum provenit anime per accidens gratia corporis. a que derivatur passio in animam. Unde duplex est unio anime ad corpus. una sicut forma. alia sicut motor. et utroque modo unionis passio corporis redundat in animam

Quando pro est quod ex temporibus adiacentia relinquuntur. Tempus autem quod non est. utriusque autem ratio commixta. ut tempus quidem preteritum quod non est. Effectus autem eius et infectio que est forma quod dicitur aliquid fuisse. quod quidem est. instans quidem quod non est. sed forma quod aliquid equale vel inequale dicitur eius autem affectio forma quod aliquid dicitur nunc et in instanti esse quod est futurum sicut tempus quod non est. sed id quod futurum est quod contingere necesse est. forma quod aliquid dicitur futurum esse

Istud est capitulum tertium huius tractatus. in quo Gilbertus determinat de tertio principio. scilicet de quod. et dividit in duas partes. in prima determinat de quod quo ad eius essentiam. in secunda quantum ad eius accidentalium. ibi Gilbertus autem quando prima pars dividit in duo. nam primo ponit definitionem ipsius quod. secundo ponit divisionem. ibi (Est autem quod aliud) duo ad primum dicitur. quod quod est principium quod ex adiacentia temporis in re temporalis relinquuntur. Et Gilbertus declarans hanc definitionem dicit. quod quod non est tempus formaliter. sed utriusque ratione coniuncta est. quod unum per alterum diffinitur. et se habet ut causa et effectus. Tempus enim preteritum quod non est. sed temporis preteriti effectus in re temporalis a preterito tempore derelictus. Sicut instans siue tempus plenus non est. sed forma quod aliquid equale vel inequale dicitur effectus illius temporis equalis vel inequalis quo aliquid dicitur nunc est quod. In tempore vero esse (ut dicit philosophus in primo philosophorum) est quodammodo tempus mensurari. et sic tempus vel est equalis si non excedit. vel inequale si excedit. et forma que sic adiacet mensurato sic relinquitur infectione in re temporalis. que dicitur quodammodo Sicut tempus futurum quod non est. sed potius id quod futurum est. est temporis effectus. propter quod iam successione motus et temporis necessario futurum est contingere. et sic dicimus aliquid cras esse futurum

Queritur Utrum quod sit principium generis in re temporalis distinctum. Respondetur quod sic. Et quod sit principium per quod quia est genus generalissimum habens sub se genera subalterna species in individua. quibus datur esse formale. Unde eius genera subalterna sunt quodammodo plenus preteritum et futurum. sed species sunt nunc fuisse. tunc fuisse. hodie esse individua sunt hinc forte. istum fuisse. illum esse Et hinc quodammodo modum predicandi distinctum de prima substantia. que est predicari in hoc quod est esse in tempore. cuius questionem est illud sicut de greuma quodammodo. quare sequitur quod sit predicamentum distinctum Sed quod sit bene distinctum patet. quia in

illa diffinitione ponitur aliqd quod habet modum ge- neris. et intelligit in hoc infinito seu indeterminato (qd) et ponit aliqd loco differentie. s. p.rium subiectu et p.ria causa. causa qdem in hoc qd dicit (et adiaceria tps) quia quando est effectus tps in genere cause efficietis et ab aliqbus vocatur formale vestigiū tps. Subiec- tum vero tangit cum additur (in re tpali). i. in re q ex trinsece tpe mensurat. Et quo patz q quando est vna forma accidentalis causata in re teporali et adiacentia tps ad ipsam. Et potius dicitur et adiacentia tps q ex in herentia. qd temp? no est mensura intrinsece substantie inherens. sed sibi extrinsece adiacens.

¶ Quando est vnu syncategoreuma cu sit qstiuu ergo no est pdicamentu Tenet pna. qd decem pdicamenta sunt decem pme voces decem remi p.ima pncipia significates. sed syncategoreuma signi- ficat solum dispositione rei. **¶** Qdm q quando accipit triplr. vno mo interrogatiue. vt dicedo quando venit fortes. et sic est qstiuu hui? pdicameti. Secdo mo ac- cipitur relatiue. vt cuz dicitur fortes currit qn plato dispu- tar. et illis duobz modis qn est syncategoreuma. et solu significat modu entis. **¶** Tercio capitur infinite put e no in declinabile. et tantu valet qn .i. aliqn vel esse in aliq tpe. et sic dicitur ens reale. et est pdicamentu

¶ Omne pdicamentu debet pdicari de pma sub- stantia. sed qn non potest pdicari de pma sub- stantia. g non est pdicamentu. **¶** Minor pbat. qd illa est falsa. fortes est qn. **¶** Qdm licet qn non pres- dicat in abstracto de pma substantia. tñ bene in concreto qd bene dicim? fortes est fuit vel erit in tpe. **¶** Vel vt aliq dicunt fingetes nome concreti. fortes est quadiatus. cui? abstractu est quadialitas vel qndolitas

¶ Tempus no est. ergo ex adiacentia tps nihil potest relinqui. **¶** Ans pbat. qd illud no est cu- ius pres no sunt. s. pres tps. i. preteritu et fu- turum no sunt. igit **¶** Qdm licet pres tps no sint in p- manentia. sunt tñ in successione. et ppter hoc pstituuunt etia totum successiuu quale est tepsus. ad cui? existens- tia sufficit esse vni? pris. et successio alia. **¶** Et quā- do dicit. preteritu et futurū simplr no sunt. g ex eis no potest derelinq quādo. **¶** Ans pbat. qd preteritu no est sed abijt. et futurū no est sed erit. **¶** Qdm q preteritu et futurū non causant quādo nisi inqntū quodlibet il- loz aliq modo est. scz vel in suo fine vel in pncipio. et g dicit Gilbert? q tepsus preteritu in suo excessu nodum preterijt. qd exponit Albert? .i. in sua extremitate vel fi- ne. qd instans pns finis est pteriti et initiu futuri. et er- go preteritu est in suo fine. et futurū in suo pncipio

¶ Tempus no tangit rem tpalem. g non agit in- cam. et p pns nihil derelinqr. **¶** Ans p. qd rem- pus solu adiacet pmo motui vt passio. **¶** Dis- cendū qvuis temp? solu inheret pmo motui. tñ qd pri- mus motus saluatur p.ualiter in omnibz posterioribz sic puenit tepoti causare in re teporali vna formā debi- lem q dicit qn. et puenit sibi solu ex pparatione ad tps. si pmo illa forma caperet absolute posset qdamō dici etas

¶ Quando repitur in ingenerabilibz et ppetuis. q- bus non adiacet temp? ergo no solum causat ex adiacentia tps. **¶** Ans pbat. qd dicim? cō- parado qd ad inuicē. qn motus est. tñc deus vel ange- lus est. **¶** Qdm fm aliqz q qn hic solum distimf. put regitur in rebz tpalibz. sed in rebz eternis regitur quā-

do eternitatis non distinctū realiter ab ipso eterno. et in eternis qn euiternitat. de qbus qn in cōmuni nō dicit vniuoce. sed equoce. **¶** Et ad pbarione dicit. q ta- lis ppario fit solum p quandā pcomitantia. qd deus et angel? huic quādo nō deficiūt. sed sunt sil' cum tpe. **¶** Sed dōm aliter. q fm logicū ab istis potest trahi cōs- ceptus vniuoce? generalissim? et sic tepsus debet hic ca- pi generalit. put extendit se ad eternitatē et euiternita- tē. **¶** Et qd tempus est mēsurā nobis notior. et etiā res- tpales nob sunt notiores. iō diffinitur qn p illa tanqz p nobis notiora. a. p q nobis alia imoretat

¶ Illa sunt eadē quoz spēs pstituuunt eis dē diffe- rentijs. sed sic est de quādo et tpe. g sunt eadem. **¶** Minor pbat. qd sicut pns preteritu et futu- rum sunt differentie tps. ita etiā ipsi? quādo. vt dicit in textu. **¶** Qdm q ille differentie equoce sunt ipsi? tps et ipsi? quādo. qd sunt differentie tps formales. s. sunt differentie quādo casuales. **¶** Vel dōm q nō eodē mō sunt differentie vtriusqz. qd in in recto sunt dicit tps. dicim? em temp? pns preteritu et futurū. sed in obliq sunt differentie ipsi? quādo. qd dicim? qn diuidit in qn pntis pteriti et futuri. **¶** Si pmo dicatur. qn presens pteri- tum et futurū illa loquutio intelligēda est in obliquo. qz dicit quādo pns qst ex pnti tpe causatū. et quādo preteritu quasi ex preterito tpe causatum

¶ Est aut quādo: aliud ex eo qd abijt. ali- ud pmo ex eo qd instat. aliud pmo qd ptinge- re necesse est. **¶** Dicitū est aut in caribogorijz pte- ritum et futurū qntitates esse. et q maius ē ptinguari ad pnsens. **¶** De pterito aut hoc dōm est. q nō in substantia pmaneat. sed qm in excessu suo nondū preterijt. **¶** De futuro aut qm necesse ē ptingere: qd tantū dē est acti in- stare. **¶** Nulla em dicitia est in eo qd pmanet et futurū est. qd nunc abijt. quāobrem et de futuris agit. et fm ea aliqd dicit. et nūcupa- tionē existentiū sortiunt. vt sol orietur cras cras erit nauale bellū. heri obijt fortes: **¶** Et aliqd dicit fm tepsus ad quod futurū est: eo q nasceret in eo quod futurū est. vt cal- lias disputabit cras vel nō disputabit. **¶** Di- sputabit em actionē futurā significat. nihil aut est qd in substantia adhuc sit

¶ Sic Gilbert? ponit diuisione ipsi? quādo. dices q- triplex est qn. vniū est ex eo qd abijt sine ex pterito. qd vocat qn pteriti. aliud ē ex eo qd nūc instat. et h vocat qn pntis. tertiu est ex eo qd necariū est ptingere. qd vo- catur futurū. et h dicit qn futuri. **¶** Tūc tibi (Pm est ac) circa illā diuisione remouet dubiū. posset em aliqz dī- cere. pteritu et futurū nō sunt. g ex illis non pte relinque

Questiones

quādo hoc dubium remouens dicit. q̄ p̄teritum ⁊ futu-
rum sunt aliqd. quod probat duabz rōnibz ⁊ duobz
signis. Prima rō est. p̄teritum ⁊ futurū sunt q̄ritates
vt dēū est in p̄dicamētis. sed q̄ritas est aliqd in rerū
natura. q̄ p̄teritū ⁊ futurū aliquid sunt. Secda rō est
quēcūqz copulans ad p̄sens sunt aliqd in rex natura.
sed p̄teritum ⁊ futurū sunt h̄mōi. igit. Maior est nota
q̄ nō ens nō potest copulari. Minor est p̄bi in carbe/
gorijs. nō tñ hoc intelligendū est q̄ p̄teritum ⁊ futurū
p̄ter hoc p̄manentiā habeāt. sed de p̄terito id dēū est
q̄ i excessu suo. h̄ est in vltimo in quo p̄senti p̄tinuatiū
est nō p̄teritū. sic em̄ nō habet esse quo ad p̄tem initia
lē sed finalem. ⁊ illa est rēpus p̄sens cui cōtinuatur
Et simili mō vdm̄ est de futuro. qd̄ in p̄ncipio sui cōti-
nuatur ad p̄sens nunc. q̄uis em̄ ipm̄ non sit. tñ ex suc-
cessione necessarium est ipm̄ p̄tingere. ⁊ ideo quo ad sub-
stantiā ipm̄ quādo accipiendū tantundē valer ac si in-
staret. Nulla em̄ est d̄ā in p̄senti p̄terito ⁊ futuro q̄ ad
quādo accipiendū. q̄ vñ nunc est tota substantia r̄pis

Querit p̄teritū quādo bene diuidat in
quādo p̄teriti ⁊ futuri
p̄dm̄ q̄ sic. q̄ quādo causat a
tpe fm̄ d̄ās r̄pis. sed tres sunt differētie r̄pis. s. p̄sens
p̄teritū ⁊ futurum. q̄ tria sunt quādo. Tñ q̄ p̄teriti
est s̄l cum suo tpe. q̄ nihil est de tpe accipe nisi nūc
q̄ quādo p̄teriti sed̄ur suū temp̄. q̄ causat ab extremi-
tate qua p̄tinuatur ad p̄ns nunc. ⁊ sic nondū p̄teritū
Et quādo futuri p̄cedit suū temp̄. quia causat ab
extremitate sue futurationis.

Al Est alia diuisio ipsi quādo prior. q̄ ista male
ponit prima: q̄is p̄batur: q̄ diuisio ipsi q̄
suūm̄ fm̄ adiacentiā eoz ex q̄bus causat. sed
illa sunt eternitas eui ⁊ temp̄ p̄rie dēū. ergo deberet
diuidi in quādo eternitatis euiternitatis ⁊ r̄pis p̄rie di-
cti
p̄dm̄ q̄ illa diuisio quādo nō est diuisio alicui
vnioc̄. sed analogi. q̄ vñ quādo quod est accidens
nō potest esse in deo ⁊ in creaturis. cum in deū nullum
cadat accidēs Et ergo Gilbertus p̄sequitur diuisione
aliā fm̄ d̄ās r̄pis p̄rie dicti. qd̄ est in omni eo qd̄ in
cipit esse per naturam.

Al Et vnica causa vnus p̄cedit effectus. s. vñ
est temp̄ qd̄ est causa ipsi q̄. ergo est vñ q̄
Minor p̄batur. q̄a nihil habem̄ de tpe nisi p̄-
sens nūc
p̄dm̄ q̄ duplex est nūc in tpe. vñ est sig-
naturam. ⁊ temp̄ ad illud nūc p̄parum habet diuisione
et interruptionē. quare ab ipso causat diuisio quādo.
Aliud est nō signatū. ⁊ ē vñ in substantia. quare ab
ipso nō causat diuisio ipsi quādo

Differt autē quādo ab eo qd̄ est vbi. q̄m̄
in quocūqz tps est vel erit vel fuit. in eodē ⁊
quādo est vel erit vel fuit. qd̄ fm̄ temp̄ d̄.

Hex principioz

Quādo em̄ quidē quod ex instanti est. cum
ipso instati est: ⁊ simul in eodē sunt: Pñ ve-
ro ex eo qd̄ abijt vel quod futurū est nunq̄
erūt simul. Ubi p̄o ⁊ locus (a q̄ sit) nunq̄
simul sunt in eodē. vbi em̄ in circūscripto ē
locus autē in cōplectente: Distat autē quādo
quod ex p̄terito ab eo qd̄ ex futuro p̄ce-
dit. q̄m̄ quādo (qd̄ ex p̄terito est) futuro po-
sterius est. qd̄ vero ex futuro ē prius est p̄te-
rito. Quādo autē vñ ⁊ idem primū quidē
ex futuro est. secundū quidē ex p̄senti. poste-
rius p̄o a p̄terito. Quomāmodū ⁊ temp̄
prius est qd̄ futurum est. postea vero p̄sens
deinde futurum

Ad Gilbert⁹ determinat de ipso q̄ p̄parat. ⁊ dis-
iudicat in duo. q̄a primo p̄parat q̄m̄ ad vbi. scdo p̄parat
vñ quādo ad alterū. Quo ad p̄m̄ dicit. q̄ ipm̄ q̄m̄ dif-
fer ab eo qd̄ est vbi. q̄ in quocūqz temp̄ est fuit vel erit
in eodē sicut in subiecto qd̄ denoiat est fuit vel erit q̄.
eo q̄ quādo fm̄ illa tpa dicunt. In hoc tñ dicit hec q̄
a diuersis d̄ritijs tempoz causata. q̄m̄ quādo p̄teriti
sit est cum tpe p̄senti. sed quādo p̄teriti ⁊ futuri nunq̄
simul sunt cum suis r̄pis ex q̄bus relinquunt. Sicut
p̄ q̄rendo q̄m̄ legisti vel quādo fuisti. hic em̄ notamus
quādo qd̄ est. et r̄ndetur temp̄ p̄teritū. s. ante annū
ante mensem. Et s̄l d̄ de futuro. Sed vbi ⁊ locus a
quo ipm̄ causat nunq̄ sunt in eodē sicut in subiecto. q̄
vbi subiectiue ē in locato. locus p̄o est in coeplocante
cui vltimū est superficies locans. Tñ ibi (Distat
autē) ponit d̄ām sp̄ciez ipsi q̄m̄ dicens. q̄ q̄ p̄teriti
r̄pi ⁊ futuri sic differunt. q̄ quādo qd̄ est causatū
ex p̄terito est posterius. quādo autē quod est ex futuro
est p̄us. q̄a futurū est ante p̄teritum. Et h̄ debet intel-
ligi q̄ accipit vñ ⁊ idem quādo p̄subam r̄pis q̄ est
nunc. q̄a tunc q̄m̄ vñ ⁊ idē p̄us est ex futuro. scdo ex
p̄teriti. tercio ex p̄terito. quēadmodū ⁊ temp̄. primū q̄
dem est futurū. postea p̄sens. dēū vero p̄teritum

Tempus ē subiectiue in motu p̄mi mobilis
vt p̄z q̄ro p̄hiscoz. ⁊ quādo est in re r̄pali. q̄
temp̄ ⁊ q̄m̄ nō sunt in eodē
p̄dm̄ q̄ temp̄
et q̄m̄ nō sunt in eodē sicut in subiecto. sed in quocūqz ē
temp̄ virtualit̄ sicut mēsurā in mēsurato. in eodē est
quādo formalit̄ sicut accidēs in subiecto. Et q̄m̄ in-
statur. mēsurā ⁊ mēsuratū debēt esse cōtigua. Dicit̄
q̄ verū est fm̄ p̄tatem. sic in s̄l. sic vlna ferrea. ⁊ f̄m̄ eā
fiat vlna lignea. tñ quodcūqz mēsurat vlna lignea. cū
illa p̄tualit̄ simul est vlna ferrea

Qualis ē ordo causaz talis est ordo effectū.
sed temp̄ p̄teritum p̄us est tpe futuro. q̄ tria
quādo p̄teriti p̄us est q̄m̄ futuri. p̄dm̄ q̄ q̄m̄
p̄teritū ⁊ q̄m̄ futuri p̄it ad duo p̄pari. Uno ad idē
sue ad vnā p̄tem r̄pis. scz ad istam hōzā. ⁊ sic p̄us est

quando futuri: deinde sequitur quando presentis. et ultimo ponit quando preteriti. et sic loquitur gilbertus in textu. Alio modo possunt comparari ad diuersas partes temporis. et tunc sicut preteritum procedit presens et presens futurum. quia dies besterna est ante hodiernam sic etiam quod preteriti est ante quando presentis et futuri

Sicut autem et tempus aliud quidem compositum aliud vero simplex. Est autem compositum quod in composita actione consistit. simplex quod in simplici recedit. Ita et quando aliud simplex. aliud vero compositum. Simplex quidem ut in momento esse et non esse. Compositum autem ut in die hora hebdomada et in similibus. Amplius autem quod admodum temporis partes sibi sine mora succedunt. similiter et quod. quando quidem partes preteriti et futuri ad presentis copulate reducuntur. Distat autem tempus ab eo quod quod est. quoniam secundum tempus aliud mensurabile est. ut annus quidem dicitur temporis diurnus et motus multus dicitur. eo quod multo tempore permaneat. At secundum quando nihil mensuratur. sed aliquando dicitur esse et secundum idem temporale et variabile aliquid pronunciat

Hic gilbertus ponit aliam diuisionem ipsius quod. dicens quod sicut tempus quidem aliud est simplex. aliud compositum. Tempus quidem compositum est quod composita actionis est mensura: simplex vero quod a simplici actione procedit. Sic similiter quando simplex est: ut in momento esse siue in nunc esse. Compositum vero ut in hora esse in die. ut hebdomada vel anno. tale enim est compositum tempore relinquatur. Tunc ibi (Amplius autem) comparat tempus et quando ad inuicem. Primo penes diuisionem: Secundo penes diuisionem: Dicitur primo quod tempus et quando in hoc conueniunt quia sicut partes temporis (quod sunt presens preteritum et futurum) sibi inuicem succedunt sine mora. ita et quando ex his partibus constituta. Quando enim quod ex preterito est: et quando quod ex futuro est copulantur ad presens nunc: sicut partes conueniunt copulantur ad presentem. non autem sic copulantur nisi esset talis successio ex preterito in presens. et ex presenti in preteritum. Tunc ibi (Distat autem) ponit differentiam temporis a quando. dicens quod secundum tempus est aliquid mensurabile. quod quod in tempore est in eo est sicut in numero numerante. et quia numerus est mensura numerati. ideo secundum tempus est aliquid mensurabile. sicut dicitur quod aliquis est annalis ex tempore. et aliquis hebdomadalis. et hoc determinate: sed indeterminate dicitur quod motus est multus: eo quod multo tempore permanet siue durat: sed secundum quando nihil est mensurabile vel mensura

tur. sed simpliciter quando vel aliquando esse vel fuisse vel fore dicitur. et quod secundum idem quando temporale et variabile esse pronunciat. quia secundum temporis variationem variatur temporale. et secundum istud etiam quod variatur

Queritur An quod tunc diuidatur in simplex et compositum. Respondetur sic. quia quod et tempus in hoc conueniunt quod eodem modo diuiduntur. sed tempus diuiditur. quia aliud est simplex. et aliud compositum. Et etiam quod quod a tempore causatur. Unde quod simplex est quod causatur a tempore simplici. scilicet a nunc. non sic intelligendo quod tempus ex ipso nunc proponatur. vel quod nunc sit vere tempus cum oppositum dicatur presens quarto philosophorum. sed ita quia nunc est principium temporis. scilicet omnino principium respectu sui principii est simplex. Et quod compositum est quod causatur a tempore composito. id est a tempore ubi apparet manifesta successio et mora

Nullum est tempus simplex. Et nullum est quod simplex. Ans. probatur quia omne tempus est conueniens. scilicet conueniens est quod habet preteritum et presentem. et sic omne tale est diuisibile. Respondetur quod tempus capit dupliciter. Uno modo secundum substantiam et esse simul. et sic nullum tempus est simplex. Alio modo capit secundum substantiam tantum. et sic est aliud tempus simplex. scilicet nunc vel momentum a quo causatur quod simplex. Et vocatur nunc tempus simplex. quia derelinquitur quod sicut tempus et non quod nunc sit pars integralis temporis. quia tempus est conueniens. sed est impossibile conueniens proponi ex indiuisibilibus

Inest autem quod non suscipere magis et minus non enim dies vel diurnus magis vel minus die vel diurno dicitur. neque unum quidem diurnus alio sicut autem et de alijs. Quare omni quod inest non dicitur magis aut minus: Quando pro nihil est contrarium. quod etiam (quod ex presenti est) unum et idem ei quod de futuro et de preterito est: improprie possibile autem erit duas de eodem predicari contrarietates indiuiduo. Amplius contraria non quod in eodem erunt simul. quando autem (quod secundum presens et preteritum ut futurum est) simul in eodem erunt. idem namque quod est fuisse verum est et permanens futurum. Contrario vero ratio est nunquam in eodem simul existere neque de eodem indiuiduo dicitur in eodem tempore. quare et contrarietas in eo quod quando est non annuntiabitur

Hic gilbertus ponit proprietates ipsius quod. Et diuisum dicitur in tres partes secundum quod ponit tres proprietates. Secunda ibi (Quod non) Tercia ibi (Est autem quod) Quo ad primum dicitur quod inest quod non suscipere magis et minus: sicut nec tempus conueniens. non enim una dies magis vel minus dicitur dies quod alia. nec una hora magis vel minus dicitur tempus quod alia. Et sicut est in quod non enim quod preteriti magis vel minus dicitur quod presentis vel futuri. et sicut in alijs. Concludit quod quod omni quod

Questiones

incit nō suscipere magis z minus. **¶** Tūc ibi (Quans do ho) ponit se dā p̄rietatē dicens. q̄ qñ nō hz con trariū. q̄ si sic oportet vñ eē p̄trariū alteri. sed hoc est impossibile. **¶** Ad p̄bat duabz rōnibz. Prima est. qz impossibile est duo p̄traria p̄dicari d̄ eodē indiuiduo indiuisibili fm̄ subaz eiusdē generis. sed qñ (que dere linq̄tur ex p̄nti. p̄terito. z futuro) de eodē p̄dicat. Gilla nō sunt p̄traria. **¶** Maior p̄. qz idē color in numero nō p̄t simul esse albz z niger. **¶** Minor p̄bat. qz verus est de eodē qñ in numero. q̄ hoc qñ cras est p̄ns. post cras p̄teritū. z iam futurū. qz illud idē qd̄ est futurū efficitur p̄ns z p̄teritū. **¶** Secda rō ē p̄traria in eodē num̄qz simul erūt. sed qñ p̄ntis. p̄teriti. z futuri insunt eidē subiecto simul. q̄ nō sunt p̄traria. **¶** Minor p̄bat. qz de eadem re dicimus q̄ est fuit z erit. sic etiā possunt eidē attri bui qñ causatū a tpe p̄terito. p̄nti. z futuro. hoc autem nō esset si vñ qñ alteri esset p̄trariū fm̄ formā z sp̄m̄. **¶** Concludit ergo q̄ p̄trarietas in h̄ genere quod est qñ nō annūciabitur.

¶ Utrū nō suscipere magis z minus. z nō habere p̄trariū sic q̄ p̄rium. **¶** Adm̄ q̄ sic. **¶** Et vtrariūqz harū p̄rietatū rō potest esse. qz qñ causatū imediāte a tpe. qd̄ nec suscipit magis z minus. nec hz p̄trariū. et d̄fer̄ hic accipi p̄rie vt distinguunt p̄tra maius z minus. q̄ bñ reperitur in hoc p̄dicamēto. **¶** Sicut p̄trarietas hic accipi d̄z p̄ repugnātia dua rō formari positūaz. q̄ nō p̄nt simul esse in eodē. s̄z bñ successiue. qz si acciperetur cōiter tunc in hoc p̄dicamēto posset reperiri.

¶ Hō q̄draginta annoz fuit magis in tempore q̄ hō vīginti annoz. q̄ nō suscipit magis z minus. **¶** Adm̄ q̄ vnus hō p̄rie non d̄ magis fuisse q̄ alter. q̄ vnus hō dicat fuisse in maiori tpe q̄ alter. sicut em̄ temp⁹ nō suscipit magis z min⁹ sed maius z minus. ita etiā qñ qd̄ ab eo derelinq̄tur. **¶** Et d̄ replicat. tēpus distare facit a p̄ncipio. distare aut a p̄ncipio est transmutari fm̄ magis z min⁹. ergo tempus suscipit magis et minus. et per consequens qñ. **¶** Adm̄ q̄ trāsmutatio nō cōuenit p̄ se z p̄mo tpi. s̄z solū p̄ accēs. qz s̄z tēpus adiacet rei t̄pali fm̄ q̄ est sub motu. sed motus facit rem distare a sua p̄meua dispo sitione. z h̄ mō etiā qñ relinq̄tur in re t̄pali.

¶ Ibi cōqz est motus vel mutatio ibi est p̄trarietas. sed in tpe est motus z mutatio. q̄ tpi ali qd̄ est p̄trariū. z p̄ p̄ns qñ. **¶** Minor p̄bat. quia tēpus fm̄ p̄m̄ q̄to p̄būcoz ē cā corruptōis in oibz his in q̄bz est. sed vbi est cā corruptōis. fm̄ q̄ corrupōio ibi est motus vel mutatio. **¶** Adm̄ q̄ p̄ns nō d̄t tps simplr esse cām corruptōis. sed magis esse cām corruptōis q̄ generatōis. hoc tñ non p̄uenit sibi p̄ se sed p̄ aliud. s̄z p̄ motū cui⁹ est mēsurā. motus em̄ iuxta p̄dicta facit distare rem a suo p̄ncipio.

¶ P̄nti z qñ futuri maxie distāt. z eidez susceptibili vicissim insunt tēpis. q̄ h̄nt oppōez cū rōnem circa eē tps p̄ p̄p̄tōem ad motū cui⁹ tps est mēsurā. sed nō dicit p̄trarias formas q̄ diuersifit cent subam ipsius q̄ est nūc. z sic nō diuersificat ipsuz qñ fm̄ subam. sed fm̄ esse. **¶** Et d̄m̄ q̄ licet qñ p̄teriti z qñ futuri fm̄ suas p̄rias rōnes nō sunt in eodē. sed sibi inuicē succēdūt. tñ bene sunt in eodē fm̄ denoiatio nem. qd̄ non potest dici de p̄trarijs.

Ber principioz

¶ Est autē qñ in omi eo qd̄ cepit esse. vt cor pus qd̄ vniuersum aliqñ est z in tpe. **¶** Sus cipit autē tps z alteratōes. alterat em̄ corp⁹ in estate. vere. z h̄yeme. z autūno. sicut autē z aia. **¶** Acutius em̄ qdā in estate qdā in vere speculant fm̄ instrumētū p̄plexionem. **¶** Aia em̄ p̄iūcta corpi p̄plexiones comitat. vt q̄ aride z gelide p̄paginatōis demētiōes se ipsis in autūno sepe sunt. q̄z p̄o sanguis p̄ncipat in vere. **¶** Sicut autē z de alijs fm̄ similitudinē aialiu z tempoz. **¶** Erūt igit in tpe q̄cquid p̄plexiōis tps suscipiens varia tes alterat fm̄ corp⁹ vel tēpus. h̄mōi p̄o s̄z (q̄ dicta sunt) de paucis aut de nullis alijs p̄ueniens erit proferre.

¶ Sic gillertus ponit terciā p̄rietatem q̄to mō p̄ p̄ia ipsi qñ. dicens q̄ qñ est in omi eo qd̄ incipit esse. sicut vniuersum corpus. id est omne corpus qd̄ aliqñ ē et aliqñ nō est. qz tale est generabile z corruptibile. **¶** Ad probat. qz tale suscipit tempoz alteratōes z variatō nes. alterat em̄ corpus in estate. vere. h̄yeme. z autūno fm̄ illa q̄tuor anni tpa. **¶** Sicut est in ipsa aia fm̄ q̄ at tingit corpus. **¶** Et hoc probat p̄bus p̄locum a maiore in anima intellectuā. que tñ magis videtur separata q̄ motiua. q̄ tpe vritur. dices q̄ qdā acut⁹ specu lant in vno tpe q̄ in alio. quia colerici i h̄yeme. flegma tici in estate. melancolici in vere. z sanguinei in autū no. et istud fit fm̄ instrumētū variatōem. id est corp⁹ ris. quo instrumento anima vrit in opatōibz. z ergo q̄ sunt aride z gelide. id ē sicce z frigide p̄paginis. sicut sunt melancolici sepe sunt demētiōes seipsis in autūno. quibus sanguis p̄ncipatur in vere. et sicut est in alijs fm̄ similitudinē z p̄plexionis. qz vltter aia/ lia peius h̄nt in illa parte anni cū qua p̄ueniūt in q̄lita ribz q̄ in alia cū qua discōueniūt. qz sicut additū suo s̄z milli augmentat ipsum. **¶** Erūt ergo in tempore quicqd̄ suscipiens variatōes alteratur fm̄ tempus. sicut s̄z illa de quibus dictum est. de paucis autem z de nul lis alijs p̄uenientius erit p̄ferre.

¶ Queritur. **¶** Utrū qñ sit in omi eo qd̄ i cipit esse. **¶** Adm̄ q̄ sic. vt dicit p̄rietas terciā. qz qñ est in omni eo qd̄ est in tpe. sed omne tale incipit esse. q̄ quādo est in oi eo quod incipit esse. supple sicut in pro prio subiecto. de quo denominatiue p̄dicatur. **¶** Pro quo notandum q̄ triplices sunt forme. **¶** Quedam sunt per se alterabiles z diuisibiles. sicut sunt q̄tuor quali rates p̄rime earū subiecta z forme p̄sequentes eas. sicut albus nigrum. z de talibus p̄ncipaliter intelligit p̄oprietas. **¶** Alię sunt que non sunt alterabiles per se sed solum per accidens. sicut anima rationalis. **¶** Alię

sunt forme que neq; mouentur p se neq; p accñs: sicut deus. et fm Aresto. intelligentie z talib; non inest qñ qz nō hñt sue receptōis pncipiū. puenit eis tñ qñ eter/ nitatis z eternitatis. q̄ distinguūt p differēcias tē poris pprie dicti.

¶ Angel⁹ vel intelligentia incepit eē z etiā pmū mobile. z tñ non sunt qñ. **¶** Scda ps pbat: qz nō mesurant tpe. sed euo. **¶** Adm q̄ rā ange lus q̄ celi aliq̄ mō sunt in tpe z qñ. licet fm eē formale z q̄ dditatiū mesurent euo. **¶** Tel ddm q̄ gilbert⁹ loq tur fm opūione Aresto. q̄ ponit intelligentias z celi eē ab eterno z nō incepisse. q̄ nō est sile de aia rōnali q̄ tñ fm ysaac p̄hm est ymbra intelligētiar. tñ qz ipa est corpori p̄iūta: z sic in suis actōib; attingit tēpus. tuz etiā qz cōicat cōicanti corpe. scz fantasia. tuz tercio qz qz fm p̄hm xvi. de aialib; intellect⁹. i. anima intellec/ tiua ē ab extra. id est creata z p̄ducta de nouo. sed sic nō est de intelligentia. idco anima est magis variabi lis q̄ angelus

¶ Dñe creatū est mutabile vt dicit Damascē nus z Boeti⁹. q̄ in omī tali derelinqt qñ tpsis z nō solū in hīs q̄ incipiūt esse. **¶** Adm q̄ oē creatū est mutabile mutabilitate sue nature: qz oē qd est ex nihilo p̄ibile est in nihil. p̄ter qd dicit Plato i tibi meo in p̄sona creatoris. **¶** Q̄ dñ deoz quoz opifex pa terq; ego suz: hec attēdit q̄ a me facta sunt: me ita vo lere indissolubila sunt. ome si qdē qd finitū est solui p̄ sed mali est. qd cū pulcre p̄positū sit scz hz bene. velle dissoluere. qz p̄ter qz generati estis imortales qdē z indissolubiles oīno nō estis. nec tñ vnq̄ dissoluem⁹ nī nec mortis fatū subibitis. nā volūtas mea maius p̄statiūsq; vobis est vinculū ad vite custodiā. q̄ neq; qd estis ille (tūc cū gignebamini) colligari. **¶** Sed non oīne creatū est mutabile mutabilitate tpsis. qz sic soluz mutabile est qd subest influētie corpoz celestū. sic au tem nō est de intelligentiis

¶ Si p̄o est circūscriptio corpo ris a loci circūscriptōe proce: dens. **¶** Loc⁹ autē est in eo qd ca pit z circūscribit. **¶** Est igit̄ i lo co q̄quid a loco circūscribit. nō est autē in eodē loc⁹ z vbi. **¶** Loc⁹ em̄ est in eo qd capit z circūscribit: vbi vero in eo qd circūscri bit z p̄lectif. **¶** Videt̄ autē vbi nō omnib; ad esse. aia em̄ nusq; est z nullū locū occupat ne cimplet. aiatū em̄ aliud cape p̄t. nunq; p̄tingere palā est. occupatū qdē aliq̄ locum aliud cape z p̄lecti posse occupāte pmanē te. granū etem̄ modio adueniēs retineri nō posset aere q̄ implebat̄ q̄escēte. aer e autē ex pulso granū vtiq; recipere p̄t: **¶** Nequaq; igit̄

duo in eodē esse p̄nt. nec vnū z idē in diuer sis. quāobrē nec aia qdē localis erit. cū lo cū nullaten⁹ occupet. **¶** Silr at̄ z q̄cūq; alia a corpis rōe dissentiūt z loci circūscriptōe carent. **¶** Mouet autē fortasse q̄s q̄stionē. i. eē in diuersis z in plurib;. p̄cludēs etem̄ vox in aurib; diuersoz est. vox autē z si nō ē. aer esse nō poterit: q̄re z aer in aurib; diuerso rū erit. qz z corz⁹ idē in diuersis locis. vox qdē vna z eadē nūcro in diuersis qdē aeris ptib; eē nō pt. **¶** Locedētib; itaq; nobis vnā z eadē vōcē numero in anrib; sentiri diuer soz. vtiq; z p̄fiteri oīno vnā aeris pticu lā ad aures diuersoz puenire. simplr autē vnū z idē in plurib; totū ipossibile est inue nire. quāobrē z p̄cedere cogimur. vel diuer suz qdē in aurib; sentiri. vel vnū z idē plu rib; qdē locis relinq̄. eligere autē diuersoz sensus est qdē imaginabilit̄ sese generatiuz **¶** Et silr q̄re z vox qdē nō aial est: qm̄ ab aia li nō p̄fer̄. ad hoc autē oēm vōcē aialis dice mus esse vel p̄mo vel scōario. q̄s em̄ vōcez audiuit ab initio i simplr aialiū. q̄re z vox qdē cui insubet aialis d̄: q̄cūq; in ipō p̄ferēte sit. vni⁹ igit̄ vox ad diuersoz aures dirigif vna autē z eadē non p̄tingens est

¶ Istud est quartū caplm in quo Gilbertus determi nat de q̄rto p̄ncipio scz vbi: **¶** Et diuidit̄ in duas pres. in p̄ma determinat de eo quo ad essentialia. In scda q̄ ad accñtalia. ibi (**¶** Carent autē) **¶** Prima iteruz in duas. qz p̄mo determinat de vbi diffinitue. Scdo diuisue. **¶** Scda ibi (**¶** Vbi autē) **¶** Circa p̄mū tria facit **¶** Primo dif finit vbi. **¶** Scdo ponit d̄niam ipsius a loco. **¶** Et tercio mouet vnā q̄stionē: dices p̄mo q̄ vbi est circūscriptio corpoz locati a loci circūscriptōe p̄cedēs. **¶** Tūc ibi (**¶** Locus autē) ponit d̄niam ipsius vbi a loco a q̄ caus/ sat. dicens q̄ locus est subiectiue in omī corpe qd circū scribit z locat. vbi p̄o est in illo qd circūscribit sine lo/ caf rāq; in subiecto. quare nō videt̄ vbi omī a desse vel puenire. **¶** Aia em̄ z alie sube incorporee nusq; sunt. nul lu em̄ locū circūscriptiue occupāt vel implent. als em̄ adueniente aia oporteret corpus cedere. sed hoc nō vi demus: **¶** Q̄ autē oporteret corz⁹ cedere declarat **¶** Gil bertus. dices q̄ granū modio adueniens vt loco nul/

est simpliciter impossibile idem corpus esse in diuersis locis: qz implicat contradictionem: vt in copulatis circa qrtu phisicor sufficient est ostesum. Et posset aliude sic pbari. qz impossibile est ide corp esse in oibz locis q impossibile est ide corp esse in pluribz locis. Tenet pna qz est eqlis possibilitas respectu vtriusqz. Ans p bar: qz hoc soli deo pnuu est. Qta si idez corp esset in diuersis locis: cu in vno loco sit gelu z i alio ignis. ide corp simul calefieret z frigerieret. silt in vno loco posset pmedere z no pmedere: sed ista implicat contradictione. Seqret etia q vn solus ho posset facere magnu exercitiu. vel corca magna zc. q oia vident absurda. q impossibile est q ide corpus posset ee in diuersis locis Sed ad scdm ddm q duo corpa esse in eode loco naturaliter no est possibile. qz sic esset penetratio dimensiois. sed miraculose z p poteta diuina fieri pt q duo corpa essent in eode loco. z sic tps iamuis clausis intrant ad discipulos: z silt in eo resurreccioe co: pus suuz erat simul cu lapide monumeti

¶ Una z eade vox venit ad aures diuersor. sz vox cu sit accis no est sine subiecto. scz aere. q ide corpus est circa aures diuersoruz. Dator pbar. qz sicut se habet visibile ad visum: ita se hz audibile ad auditu. sed vnu z idez visibile venit ad visus diuersor. q. **¶** Odm q eade vox fm spm venit ad aures diuersor. z no fm numeru. licet ide sit vocas in numero. et ita silt ide visibile est in diuersis oculis In hoc tm est d: na q visibile est in aere spicuo fm ee spirtuale. sonus vero est in aere vt mobilis est fm ee magis materiale.

¶ Contra scdm. in eode loco pnt esse corpa pla sil naturalr. q. Ans p: de ferro ignito vbi stz simul ferru z ignis. **¶** Odm fm Anthoniuz andree q no est imaginadu igne z ferru esse simul. sed q ferru est posolum multis partibz in qbz ignis capitur z sic duo no sunt simul. **¶** Estent z alia multa argumeta que in alijs locis ad longum sunt tacta. ideo nunc pretermittuntur

¶ Vbi aut aliud simplex est aliud ppositu **¶** Simplex qd ee qd a simplici loco pcedit. **¶** Copositu aut qd ex pposito. **¶** Loc aut simplex est origo z substitutio ei qd pzinuoz est **¶** Loc so vt qda dicit ppositu hz particulas qd copulatas ad eud terminu ad que z corpis particule pziungunt. corpis so partes ad puctu. loci so partes iuxta puctum fieri necesse est. **¶** Er itaqz loc simplex in q puctu adiacere ptabit. **¶** Loci ergo pncule soliditatis pncias claudut. et em loca qd simplici minimas corpis pnculas occupatia sunt. qre nec loc sine corpore: nec soliditas sine loco erit. **¶** Contetio aut orit de extremi

tate sperere. nihil aut extra ide in eo aut loco ee no poterit. vt dicit ea superioribz q ab eo qd loco no abest. **¶** Conteritibus igitur nobis spera ee locale. pfiteri vtiqz necesse e aliud qd pter ea esse in q extremitas loc existat. **¶** Nihil aut pter ide est. qre extremitas qdes in loco no est. **¶** De his aut insolitu est z occultu pnuciare z etia cotra sensibilia

¶ Sic Gilbertus ponit diuisionem ipsius vbi. Et diuidit in duas pres: In prima facit hoc. et circa hoc declarat qs sit loc simplex. z qs ppositus. **¶** Secdo mouet qstione de vltima spera. ibi **¶** Contentio aut **¶** Disceus pmo q vbi diuidit in vbi simplex z in vbi ppositu: **¶** Simplex autem vbi est qd a loco simplici pcedit **¶** Copositu a loco pposito pcedit: **¶** Est aut loc simplex origo z substitutio eius qd de numero pzinuoz est ppositus so dz q particulas hz siue pres q copulatur ad eud terminu pmutat ad que pncule corpis locati copulant siue terminant. scz ad puctu. loca aut simplici minima corpis sunt occupatia: **¶** Et q gilbertus infert correlarie q nec locus pt ee sine corpore nec soliditas. i. corpus sine loco pzinente **¶** Tunc ibi **¶** Contetio aut orit **¶** Gilbert mouet dubitaoez circa pda qz imedate dictu fuit q no est loc sine corpore nec corpus sine loco. **¶** Instat ia dubiu de vltima spera. que est corpus qd da. z no est in loco. q non ome corpus est in loco aliquo **¶** Sed q no sit in loco pz. qz locus est supsticies corpis pzinens que est extra locatu. sed nihil e extra superficie vltime spera. cu ipsa sit vltimu z terminus omnium. **¶** Et gilbertus soluit ista dubitatonem dicens q si nos piteamur vltima spera locale esse. consiteri oportet q extra vltima spera sit aliud corp circudans ea vt locus pzinens. sed pstat q extra spera nihil aliud est pter ipam speram. oportet igit dicere q vltima spera no sit in alio sicut in loco. **¶** Et pcludit in textu q insolitu z occultu est pnuciare vtz vltima spera sit in loco. z etia ptra sensibilia.

¶ Querit **¶** Qrtu diuisio vbi p vbi simplex z ppositu sit sufficient assignata **¶** Odm q sic. **¶** Et hoc pbar p coditiones bone diuisionis. **¶** Est aut vbi simplex qd causaf effectiue a loco simplici. sed locus simplex est aliqod indiuisibile in loco co: respodens alicui indiuisibili ipsius locati. **¶** Vbi so ppositu est qd causaf a loco pposito. et locus ppositus est locus co: ruidens locato diuisibili. vel locus ppositu est cui pres copulant ad eud terminu ad que pres locati copulant

¶ Ome vbi est circumscripio: sed a loco simplici (cu sit indiuisibilis) nihil circumscribit. q nullu vbi causaf a loco simplici. z sic nullu e vbi simplex. **¶** Et pfirmat: qz puctu no est in loco. q loc simplex no est loc puctualis **¶** Ans pbar. qz si esset in loco. tunc locus pucti no differret a pucto. vt dz qrtu phisicoruz **¶** Odm q licet a loco simplici (q est puctu) nihil circumscribit. tm sicut totu locatu refert ad totu locu. z p h dz esse in loco. ita indiuisibile locati refert ad indiuisibile loci: qz dicit habere vbi. **¶** Ad pfirmatorem ddm

em e
p p
em e
p p

vbi e z
loc p
loc p

Questiones

q̄ p̄ictū nō dicit esse in loco per se vt p̄tentū. sed est in loco q̄ ad ipsum copulant partes loci. 7 ergo nō sequitur incōueniens qd̄ infert p̄bus. sc̄z q̄ idē esset p̄ictus 7 locus p̄icti

Ar Omne vbi est q̄daz forma relatiua q̄ de se est simplex. 7 nullū est vbi p̄positum. **Q**dm̄ q̄ vbi capis dupl̄. Uno mō fm̄ se. put̄ ē forma existens subiectiue in locato. 7 sic est simplex. Alio mō capis in q̄tū p̄cedit 7 effectiue causat a loco. q̄ est diuisibilis in pres. 7 sic est quodā mō p̄positū

Queritur **Q**dm̄ q̄ circa istā q̄stionē diuersi p̄bi 7 p̄mēra/ tores diuersa dixerūt. quidā em̄ vt auerrois 7c̄ ipsaz dicit esse in loco fm̄ centri. Alij p̄ vltimā sui superficiez. Alij p̄o vt alterius dicunt vltimā sperā eē in loco. vt vas p̄tines 7 saluās q̄ sunt p̄tenta in ea. **S**ed omnibz istis relictis vdm̄ est fm̄ doctore sanctū 7 veritatē. q̄ vltima spera nō est in loco simpliciter fm̄ se totā sicut in p̄tente exteriori. s̄z analogice 7 fm̄ partes. sic q̄ vna ps̄ semp̄ locat ab alia. **E**t q̄ illa magis spectat ad q̄tū p̄bus. ideo rōnes p̄bantes vltimā sperā solū eē in loco fm̄ suas partes h̄c relinquo

Rotandū **C**orpora vniuersi s̄z in se ordinata vt p̄tinentia localit̄ 7 p̄tenta. terra em̄ cōtinet ab aq̄. aqua ab aere. aer ab igne. ignis a spera lune. spera lune a spera mercurij. 7 sic cōsequēter vsq̄ ad vltimā. **S**icut 7 nō est incōueniens dare in vniuerso aliqd̄ corp̄ ita p̄tentū q̄ nō est loc̄ p̄tens alterius vt terra. ita nec est incōueniens dare aliqd̄ corpus qd̄ p̄ se nō est in loco nec ab aliquo p̄tentum. sicut vltima spera. qd̄ d̄: a p̄bis p̄mū mobile. supra qd̄ est celū em̄ p̄tentiū. vt tradit̄ theologū. fm̄ quos ista q̄stio nunc mota nullā h̄z difficultatē. q̄ ipsi ponūt p̄mūz mobile p̄ se in loco. sed celū empirreū est locus beatorū. vltra qd̄ nō est neq̄ loc̄ neq̄ mor̄ neq̄ t̄ps. vt d̄: sc̄do de celo

Ar vltima spera per se mouet localit̄. 7 per se ē in loco. **T**ener p̄na. q̄ mor̄ localis est de loco in locū. **A**t p̄firmat̄. q̄ nūc s̄z nō esset in vbi. **S**e q̄la probat̄. q̄ vbi est in locato. cū locus 7 vbi nō p̄nt esse in eodē. **Q**dm̄ q̄ aliqd̄ moueri localit̄ p̄r dupl̄citer intelligit̄. Uno mō sic q̄ mouet ad locuz. 7 qd̄ sic mouetur localiter est p̄ se in loco. Alio mō q̄ mouet in loco. i. in loci dist̄ctijs. 7 hoc nō fm̄ se totū. sed fm̄ pres vel etiā q̄ mouet fm̄ locū. q̄ sc̄z mouet fm̄ loci dist̄ctias et sic vltima spera mouet localit̄. sed nō oportet qd̄ sic localiter mouet per se esse in loco. imo sufficit q̄ sit in loco fm̄ pres. q̄ vniūq̄q̄ eo mō est in loco q̄ nō mouet fm̄ locū. **A**d p̄firmatōem vdm̄ s̄z. q̄ eo mō q̄ vltima spera est in loco sicut etiā est in vbi. sed est in loco soluz p̄ acc̄s. 7 ita s̄z d̄: esse in vbi

Caret aut̄ vbi intensiōe 7 dimissiōe. nō em̄ d̄: alterū altero magis eē in loco vel minus. licet t̄n̄ maiorē locū vel minorē possideat. nō t̄n̄ fm̄ vbi vel q̄titatē aliquā. s̄z fm̄ id qd̄ q̄le est. **I**nest aut̄ vbi nihil eē p̄trariū eo q̄ nec loco qd̄ p̄trarietas iest. locus em̄

sex principioz

loco p̄trarius nō ē. qm̄ aut̄ nec in alijs manifestū est **S**ursum aut̄ 7 deorsum esse contraria pluribz eē vident̄. multū em̄ videt distare id qd̄ sursum est eē. 7 id qd̄ est deorsū esse. quēadmodū sursum 7 deorsum. quare vbi p̄trarietas maxime videt̄ circa sursum 7 deorsum eē. quēadmodū 7 q̄ntitas circa locū. **C**ontingit aut̄ duo in eodē esse contraria. sursum em̄ eē 7 deorsum esse in eodē sūt idem em̄ sursum 7 deorsum est ad diuersa qd̄ sumptū. nā turris altitudo sursum est 7 ad nos. spera p̄o extremitati p̄pata inferior est. **A**mpli⁹ p̄trariū idē fm̄ formas p̄tingit si em̄ sursum eē 7 inferi⁹ esse p̄traria sunt. cū idē sursum 7 deorsum sit. p̄tingit idem sibi met p̄trariū fieri. **N**ō est igit̄ p̄trarietas vltra in eo qd̄ in loco est esse

Ista est sc̄da pars hui⁹ capituli. in q̄ Gilbert⁹ de terminat̄ de p̄trarietibz ipsius vbi. **E**t diuidit in duo fm̄ q̄ duas ponit cōitates. **S**c̄da ibi (**I**nest aut̄) dicit cens p̄mo q̄ vbi nō suscipit magis 7 min⁹. **Q**d̄ p̄bat gilbert⁹ q̄ nō dicim⁹ inter ea q̄ in loco sunt alterū altero magis esse in loco. nō em̄ magis est in loco qd̄ ē sursum q̄ illud qd̄ est deorsum. nec magis est in loco qd̄ mouet circularit̄ q̄ qd̄ mouet recte. sed alit̄ 7 alit̄ dicitur eē in loco 7 nō fm̄ magis 7 min⁹. **Q**uāuis em̄ vni possideat maiorē locū fm̄ q̄titatē q̄ reliquū. nō em̄ est vni magis in loco q̄ reliquū. **T**ūc ibi (**I**nest aut̄) Gilbertus ponit sc̄dam p̄trarietatem ipsius vbi. **E**t duo facit. **N**ā p̄mo ponit p̄trarietatem. **S**c̄do mouet instantiam p̄tra eā. ibi (**S**ursum aut̄) **D**icens p̄mo q̄ vbi nihil est p̄trariuz. **Q**d̄ probatur. q̄ vbi causat a loci circūscriptiōe. sed in loco non est p̄trarietas: q̄ locus nō est p̄trarius loco. nec etiā p̄trarietas alijs. q̄ p̄trarietas debent esse in eodē genere. **S**ic vbi aliqd̄ est p̄trariuz

Tūc ibi (**S**ursum aut̄) Gilbertus ponit instantiā p̄tra dicitas p̄trarietas: dicit̄ q̄ sursum esse 7 deorsuz vident̄ pluribz esse p̄traria. q̄ multuz distant. sed ista sunt in p̄dicamento vbi. q̄ vbi inest cōtrarietas. **S**ed gilbertus soluit h̄c dubitatōem dicit̄ q̄ si sursum et deorsum p̄cedatur esse p̄traria sequitur duplex incōueniens: **P**rimū q̄ in eodem numero simul essent cōtraria. idē em̄ locus numero est sursum 7 deorsum ad diuersa p̄paratus. sicut p̄z in exemplo. q̄ altitudo turris sursum est ad nos p̄parata. sed si cōparet ad sperē celestis altitudinē erit deorsum. **S**c̄dm̄ incōueniens quia sequeretur q̄ vnuz 7 idem erit sibi ipsi p̄trarium. **P**aret q̄ vbi idem locus numero est sursum 7 deorsuz vt iam ostensum est. **R**elinquitur ergo q̄ nulla est cōtrarietas in eo qd̄ est in loco esse

et accubere circa aduersa. Pmo aut signu est equi z bouis similitudo: quib sine dubio accubitus pbatur esse

Ista est scda ps hui capli. in q Gilbertus declarat istud pncipi p prierates. Et diuidit in duas pres. in pma ponit aliqs prierates coes. in scda ponit vna p prierate p prieram. ibi (Magis aut videt) Pma in duo fm q duas ponit coitates. scdm ibi (Propriu aut) Et ponit Gilbert? pmo coitate pma p moduz opionis. z sil tangit eius mortuu. scdo improbat ea ibi (Ponentib aut) Dicit igit. q positio siue situs videtur suscipere prierate fm apparentia. Qd declarat p exepa. q sedere videt esse p rariu ad id qd e stare fm quandam p rariu rom. qa p raria sunt q vno z code tpe in vno z code in diuiduo impossibile est repri suml sed vicissim eide inee pnt. sed sedere z stare sunt hmoi ergo videtur p raria. Dno. pbat. q sedes postq sur reuertit stare pt. z hunc sedere impossibile est eundem stare du sedeat. z etia vicissim eide inesse pnt. Tunc ibi (Ponentib aut) Gilbertus ostendit q p raria. hmoi no p rariant. sed ponentib nobis ea esse p raria. sequunt duo incoenientia. P rariu q si sic tuc vnu est p rariu plurib. Pater. qa ad id qd est stare no magis p rariu est sedere q accubere. eo q no p rariu eide inee. Et si qs dicat. no est in solitu vnu esse plurib p rariu q pallidum ad album z nigrum p rariu videt. qz sunt in eode genere. primo. z nunq sil fm idem inueniunt in eodem. sed mutuo se expellunt ab eode suscipibili. z vicissim pnt vni inee. qd fm ea tra smutat. Rndet Gilbertus q pallidum no est ad album z nigrum p rariu fm p riam p rariu rom. q est q p raria maxime a se inuis e distant. qa sic vnu nihil p ricipat de reliq. sicut sunt albu z nigrum. calidum z frigidum. S medij colores ex albu z nigro p ratiunt. quere necario est q in hunc est pallidum. in illo etia aliq mo sunt albu z nigrum. Et sil ddm est de ceteris medij colorib. Scdm incoenientia qz p raria naturalit hnt fieri circa idem numero vel spe s suscipiua illoz. qd sunt sedere iacere z accubere. scdm ita sunt. sedere em puenit ronaly. iacere aut z accubere pueniunt irronaly. qa solus ho di sedere. sed equ? et asin? dicunt quide iacere vel accubere. sed no sedere

Iacere z sedere maxie distant. nec pnt eide in esse sil. sed successiue. q p rariant. Tenet pna p distinctoz p rariu. Pdm qntis sedere z iacere expellat se ab eode subiecto p accns. no tñ p se p mo. Et hoc em q aliqd mouet localit. z acqrit aliuz z alium ordine ad locu diuersimode situa. z p pns stare z sedere se no p riciunt sil z semel in eode.

Propriu aut positionis est neqz cu min? neqz ampli? dici. Sedere aut no magis est positio qz accubere. nec min? Acc sedes magis vel min? alteru altero dz: neqz accubens

neqz vlr fm aliquam aliam positionem

Hic Gilbert? ponit scdam prierate positionis dicens: q positio neqz cu magis neqz min? p dicit. qz sedere cum sit positio no magis est positio vel minus qz accubere vel stare. q etia sunt positiones. z ita sil est in

alijs. Ro prieratis e. qz susceptio magis z min? coiter causat ex depuratione p rariu a p rario. vel ex p riatione co rariu cum p rario. Sed vt d: in p rariu p rierate positio no habet p rium. ergo no suscipit magis z minus

Rectu z curu sunt positiones. z tñ suscipiunt magis z min?. Scda ps pbatur. qa recipiunt p riatione. vt rectu rectius rectissimu. Pdm qz p rario gramaticalit no puenit illis roe suscepiuis magis z min?. sed gra alteri. Sicut curuo roe eleuationis medij ab extremis. sed recto puenit in p ratiue ad curu. qz illud d: rectu qd magis a curuo recedit. z illud rectissimu qd simplr est rectu. Et qn d: rectu p ricit in e q litate. a q nihil p r aufert manete rectitudi ne. q p rario in eo simplr locu no hz. Ddm qz veni est tñ fm coiter loqntes (q vocat qnqz rectu qd est simplr curu qn no multu distat a recto) rectu recipit p rario

Magis aut videt p rariu positionis sube prime assistere. oibz qdem alijs formis sup positio. Positio aut nihil aliud est qz naturalis ipsi? sube ordinatio. q a pncipio qde natura est. z ea q asperis z lenibz z ineqlibz inest. vel a nature qdem motu p ructo vt sef sio z accubit? z silia. Quicqd igit prime e sube assistes id necario positio e. z ois qde positio hmoi ronis suscipit p dicatione.

Hic ponit vltima p rierate positionis p riam dicens. q videt magis p rariu positionis sube prime assistere iter oes formas suppositas. Qd ostendit p diffinitione positionis. qz positio nihil aliud est qz naturalis ipsi? sube ordinatio. Et illa naturalis ordinatio vel est a natura p ronis sicut in aspero z leni. z eqlibz fm sup p rici. vel ineqlibz fm eade. sicut plana z hupida dicunt. Aut e a motu nature p ructo. vt flexura mebroz. sicut est sellio statio z alia hmoi. Concludit igit. q quicqd prime sube assistit id necario positio est. z ois positio hmoi ronis p dicatione suscipit.

Quartitas primus sube adest qz positio. ergo ista p rierate no est p rariu p. qz q ritas inest a pncipio extrinseco. qd no puenit positio. Et p riat. qz positio p ruponit q ritate. ergo no prime assistit q ritate. Pns. pbat. qz positio no est nisi ordinatio p rium q ritate. Pdm fm aliqs q q ritas et alia accntia absoluta. p rami? qdem insunt sube. qa co sequunt p rincipia intrinseca sube. sed positio iter illa p ricipia (q assistit. i. ab extrinseco sube pueniunt. i. in qntu ipsa e ad illa p rariu) p rami? adest sube. S meli? d d z est q assistere h capis p inherere. als em p rierate esset falsa. In nullu accns p rici assistit. qa assistere p rici co uenit illi qd p se hz esse. z p ratur positio solu ad qnqz alia p ricipia. de qb Gilbert? in h libro determinat

Habitibus aut est corporum et eorum q circa corpus sunt adiacentia. fm que hec quide habere. illa vero haberi dicunt. Hoc autem no fm totu sz fm

Questiones

particularē diuisionē sit: vt armatū esse & calceatū esse: **H**is nāq; n eoz simplicia qdem noīa posita sunt. quib; appellarent ea. sed fiunt eis noīa armatio & calceatio. hoz autē

ad pporcionē. et de reliquis

Istud est caplm sextū & vltimū istū tractat? sedi. Et diuidit in tres pres pncipales In pma determinat de essentialib; ipsi? habit? in scda de accidentalib; in tertia distinguit diuersos modos ipsi? habit?. scda ibi (**S**uscipit autē tertia ibi (**P**roportio autē habere) Quo ad p^m dicit. qd hitus est corp^oz & coz qd circa corpus sunt adiacētia. i. hitus est accēs derelictū in hūte vt in subiecto qd habēs pparatur ad habita. fm qd accidēs illa dicunt habere qd vocant hūtia. & illa dicunt haberi qd sunt habita. Et istud p^m dicit dupl^r. qd vel fm totū vt armatū esse vestitū esse. aut fm ptem vt calceatū esse. **H**is autē habitib; nō sunt simplicia noīa imposita qb; nō minant. qd habit? semp fundat sup habens rem & habitam. & ideo noīant noīb; deriuatiuis. vt armatio calceatio. quoz p^m dicit ab armis. & habitudinē significat. qd corp^oz armis pparatur & pporcionat. scda p^o de riuat a calceo & habitudinē notat. qd ps corpis calceo pparatur. Et ita sicut est in oībus alijs.

Notandū qd habit? ponit primū pncipiū ideo. qd hitus p^o omnes alias formas vtrio aduenit sube. quare vltimo loco ponit. Etia habitus in pauciorib; inuenit qd aliqd alioz gener. qd solum repitur in corporalib;. & ad huc nō in oīb;. sed solū in corporib; humanis. qd butis nō puenit vestiri nisi fm qd al sumunt ad vsum hoīn. & nō hz hō istos hitus cōnatos. sicut buta aīalia habēt multitudinē piloz & plusmaz. qd ista regimēta animalū attestant abundantia terrestris elementū qd repugnat eqilitari & teneritati cōplexionis humane. & iō hēc hoī nō ppetebāt. sed loco hoz hnt rōem & manus. quib; p^r pcurare sibi alia regimēta & alia vite necēria infinit. modis. **T**ū & manus in tercio de aīa dī organū organoz. & hoc etiā magis ppetebat rōnali creature. qd est infinitaz pceptionū vt haberet facultatē infinita instrumēta sibi parandū.

Quā diffinitio habit? sit bene alligata fm qd est p^o dicamentū seu p^m ab alijs distinctū. **H**dm qd sic. & pbat p^o eius declaratoez. qd p^o ponit (adiacētia) loco qd. Et po^o (corp^oz) ad explicādum subiectū ipsi? habit?. & etiā cām finalē. nā omīs habit? est ppter decorē aut operimētū corpis. **H**dm addit (et coz qd circa corp^oz sunt) ad explicādū cām efficientē & quodāmo materialē. vt p^r intelligant ea qd adiacēt cozpi & applicant ei fm figurā e^o. nā in applicatoe rez habitaz ad corp^oz hūs hitus causat. Et p^r qd addit (p^m) que quidē hēc hīe. illa p^o haberi dicunt) sumit dīā p^ria & specifca iter adiacētia hūtis & adiacētia habitū. qd adiacētia hūtis est in hūte vt in agēte & causante figurā. cum ad figurā rei hūtis sumat rō figure hitus. sicut rō coz qd sunt ad finē sumit ex ipso fine. & illa adiacētia est in re habita passiue. & iō res habitata tene dī haberi nō hīe fm istū modū. qd quis tū habitus posset dīa hīe cozpus sicut p^rmens hz p^rentū. Sed qd hitus sit p^o dicamentū seu pncipiū distinctū p^r. qd fm vnā rōem ab oīb; alijs distinctū dī de suis

sex principioz

inferiorib;. qz aliq; sunt genera subalterna. vt vestitū esse armatū esse. **A**lia p^o specialissima. vt loicariū esse capuriatū esse. & alia indiuia. vt loicatio fortis. & nūcario platonis. & sic de siltib; **R**eponunt autē in hoc p^o dicamēto oīa qd pueniēt rōdent ad qstionē factā p^r interrogariū quō hō est habituatu. & silt^r coz abstractera

Sicut p^o dicamentū est ens reale. sed hitus nō est ens reale. qd nō est p^o dicamentū. **H**dm est p^r hī qnto metaph. qd ens reale diuidit in decē predicamēta. **H**dm pbat. qd causat ab actu nostro. ex hō em qd vestitū aut quodcūq; ornamentū ad dīf cozpori qd sit p^r actū nostrū. aliq; dī habituat?. **H**dm qd dīlter p^o dicamentū est ens reale. tū ad sui esse pnt ali qua p^o dicamēta pērigere actū nostrū. **V**erbi grā actio et passio sunt entia realia. & tū ad sui esse pērigunt applicatiōē actiū & passiū. qd applicatio potest fieri ab actu nostro. sic etiā est in pposito

Habit? ē pma spēs qilitaris. qd nō est p^o dicamentū distinctū. **H**dm qd hitus (vt nūc sufficit) accipit dupl^r. **H**no^o p^o qilitate cozpis vt anime difficult mobilis a subiecto. & sic ponit pma spēs qilitaris. **S**ecdo mō capis vt noīat entitatē derelictā ex adiacētia cozpis & coz qd circa corp^oz sunt. & sic facit vnu predicamentū distinctū. **H**dm qd dī. sicut ē de agere et pati. ita est de habere & haberi. sed agere & pati sūt duo p^o dicamēta. qd etiā habere & haberi. **H**dm qd nō est sille. qd p eandē formā vnu dī habere. f. cozp^o. & aliud scz cūcundās corpus dī haberi. **S**ed ē essentia p quā vnum dī agere & reliquū pati. **E**t tū ad huc alia dīa. qd aliqd dicit agere denoiatiōe extrinseca. & agi denoiatiōe intrinseca. **S**ed p oppositū aliquid dicit hīe denoiatiōe intrinseca. & haberi denoiatiōe extrinseca

Tunica est hitus. & tū nō est adiacētia cozpis et coz qd circa corp^oz sunt. qd diffinitio est mala. **H**dm p scda pte pbat. qd est id qd cozpi adiacet. **H**dm licet tunica sit hitus materialit^r siue fundamentalit^r. nō tū formalit^r. immo adiacētia eius ad rem habentē dī formalit^r habit?. **H**dm qd dī. vīsus est formalit^r habit?. & tū diffinitio sibi nō puenit. **H**dm qd si capiat habit? vt opponit p^riuatiōem. sic vīsus bene ē habit?. sed hoc mō nō non capitur hīe

Ista diffinitio puenit alijs. qd nō est bona. **H**dm pbat. qd qū est adiacētia t^rps ad rem t^rpalet. qd nō solū est adiacētia cozpis & coz qd cozp^oz sūt. **H**dm qd ad hō qd aliqd sit hitus nō sufficit qd sit adiacētia. sed cū hoc requirit qd sit applicatū p modū or natus vel inornat. siue p modū vestimēti. quo mō tēpus nō est adiacens rei temporali

Suscipit at habit? ampli? & minus **A**rmator em eques pedite dī: et calceator qd cū caligis & calceamētis ē. qd qui solū caligis vel calceamētis vti. **I**n qbusdā autē vt rū nō est qd cū magis vel min? p^o dicentur. vt vestitū esse & siltia. **H**abitui p^o nihil contrariū est. et em armatio calceationi p^ria nō est. **I**dē em calceat? et armat?. qm at alijs p^raria nō est palā est **S**ilt at et in bis siltia

hic Gilbertus determinat de proprietatibus ipsi habitus. Et dividit in tres pres fm q tres ponit proprietates. scda ibi (Habitui vero) tertia ibi (Proprii au te) Primo dicit q habitus suscipit magis z minus fm aliquo modo dum. vt eques dicit armator: pedire. eo q magis parat est ad defendendu vel impugnandu. Si milit calceator dicit qui caligis z calceis vritur. q q solum induit caligis Sed no puenit omnib. qa in ali quibz habitibz no est necessarium. q cum magis z min predicent. sicut ibi vestiti esse tunicatu esse. Tunc ibi (Habitui vero) Gilbertus ponit scdam proprietate dicens q habitui nihil est contrariu. Quod pbatur in ductione z exemplo. qa armatio no est contraria calcea tionu. cum sint in eode. quod contrarij maxime repugn at. Qd aut alijs habitibz nihil sit contrariu palā est consideranti genera z spes ipsi habitus.

Querit An suscipere magis z minus conueniat omni habitui. Et dicitur q non. sed tñ illis q dispo situr ad finem bene se haberi di. quales sunt habitus totales bellici. vel etiā habitus communes priales. Exemplu primi. vt armatu esse. loci catu esse. qa illi habitus disponunt hominē ad bene se habēdu in fortitudine z resistentia ptra hostes. Exem pli secundi. vt calceatio (qua pparatur pes ad ambu landū sine piculo offensionis) ē magis calceatio q il la qua pedes absolute disponunt ad ambulandū. et ita sicut est in alijs. q sunt sicut qdā organa vel instru menta exequendi aliqū actum anime. qui melius vt peius fieri potest.

Si Suscipere magis z minus psumit habere con trarium. sed habitus vt dicitur secunda proprietate no habet contrariu. ergo no suscipit magis et minus. Qd qd aliquid dicit suscipere magis z mi nus dupl. Uno mo. ppter ex pmutatione contrarij cū con trario. vel de puratioe contrarij a contrario. z sic suscipe re magis z minus psumit habere contrariu. Alio mo generalit z impropie. ppter maiorē vel minorē aptitu dinē ad opandū. z sic nihil pbiter habitū suscipere ma gis z minus. qa per vñū habitū aliqd magis vel mi nus disponit ad actū q p aliū. vt exemplificatū est.

Si Vestiti esse suscipit magis z minus. ergo vide tur oibz puenire. Ans pbatur. qa ille q est mol tius vestit dicit vestitior vel magis vestitus al tero taliter non vestito. Et pfirmatur. qa dicit p huc scdo clenboz q boreas ledit pauperē z no diuitē. et no nisi qa diues est magis vestit q paup. cui vestes sunt tenues z cōtrite. Qd qd duplex est actus ha bitus totalis. Unus est primus q est totū regere z coope rire. z in illo actu no cadit intentio z remissio. Alius ē actus secundus q est defendere z ptegere. z in illo actu bene cadit intentio z remissio. Et qñ dicit. habitibz priatibz non puenit suscipere magis z minus nisi hoc se cundo mo. ergo ista proprietate no puenit plus habitibz partialibz q totalibz. Qd qd differētē puenit rege re z defendere habitibz totalibz z priatibz. qa habitus totales absolute regunt z defendūt. sed habitus partia les sua subiecta ad prias actioes disponūt. fm q ad fines suaz operationū detetur eis specialis situs spe cialis forma z specialis figura.

Querit An non habere contrariū sit habi tui. p priū. Qd qd sic. qz fun damenta ipsi habitus no habet

contrarium. ergo nec habitus. Ans pz. qa fundamentū ipsi habitus ex parte habitū est aliquid cōtra rium. sed potius p uatiue. eo q nudum esse dicit p uatio nem vestitū. et sicut inermis dicit p uatiōne armor. et sic significat p uatiōes formaz hui predicamētū. vñ cum dicit sortes est nudus aut inermis. non est pcedi catio denotatiua fm rem z modū simul. sed fm modū tm. vt circa diffinitioe denotatiuoꝝ pbatur est.

Si Calceatio dextra contraria calceationi sinistre ergo habitui aliquid est contrariū. Ans pbatur qa causant ex oppositioe contraria dextri z sinis tri. Qd qd dextri z sinistra fm q sunt differētē positionis priū in corpore opponunt relatiue z non p trarie. z oppositio quā ex ipsis p trahunt habitus magis debet dici relatiua qz p traria.

Propriū autē habitus est in pluribz qui dem (vt in corpore z in his que circa cor pus sunt) existere. Adiacet em corpore et his que circa corpus sunt. Hoc autē vt di ctum est fit fm eam (que in partibz est) diui sionem. In paucis autē alijs principijs bu iusmodi inuenies: In quātitate em solum et in his que ad aliqd sunt simile reperies. Ad aliqd autē vt figuratē dicatur vt simili tudo z dissilitudo q pluribz similibz et dis similibz insunt. Quātitas autē z numerus quidē z in numerabilibz inest vñqz sp cre scens fm vnitatū multipharia ascensionē. Simplr autē nihil inuenies in tot distri bui ptibus post se. vt numerū. No autē om nis quātitas aut relatio talium est. Pabi tus autē omnis in pluribz necessario consistit vt in corpore z in his que circa corpus sūt.

Qñ em (quod in corpore z circa corpus est cōsistens) habitus nomē sortitur. Qua re magis p priū qdem habitus erit in cor pore z circa corpus existentibz fm eam (que partū est) diuisionē. vt in pluribz ē existere

Et dicendum q Gilbertus sub pmo mo comprehendit duos mos ab Aresto. positos. p terciu vero modu h positu pnt intelligi tres alij moi. scz habere mebru has bere possessione habere ea q circa corp sunt adiacentia Et sic distinguendo modos habere nec Gilbertus est diminutus nec Arestorelis supfluus

Oscitur aut magis et min? suscipe tri pliciter. aut em qui da fm cremetur? vl diminutionem eoz que suscipiunt s sector. Aliter aut talij. ipa quide q suscipiunt in suscipiente et diminui et crescere asserunt. Alij aut fm vtriusq eoz suscipiunt diminutione et augmentacione. a pmiss itaqz ichoates q eoz rata sit et firma sententia manifestabim? Si qs at pma et scdaz destruxerit vtiqz et t cia: q ex vtriusqz efficit pfectioe. No igit fm susipientiu ipozu cremenru vl decremenru cu magis et cu min? aliq vocatur. Nulla eis ratio obuiauerit dicenti boiem qde aial et sstantia et cetera. filia cu magis et cu min? dici pcedentibz nob fm subiecti intensione et remissionem qlibet cu magis et min? dici. Amplius aut equ? qdem augmēti et diminutionis motu sustinet frequēter. dz aut lapis maior vl mior lapide quoda. q nuqz neqz intensio nem neqz remissionem p assus ē. mons etiam alio mote maior dz. cu neut crescat et decrescat. Ampli? aut et margarita albior qz equ? dicif. cui pedē (qz) maiorē habere ptingit. Ha aut nō fm q equ? quide in eētia margarita supatur. Colligi g oz nō margarita qde albiorē equo pnūciari fm magnitudiem s b iecti vl puitatē. vl nō vez qdem erit albiorē equo margarita eē vl nihil oino cuz magis cu min? dici fm subiectoz magnitudiez vl puitatē. neqz fm cremenru vl diminutionem hoc aut palā est qm fm magnitudiem quidem subiecti margarita albior equo nō dz.

tamē margaritā nō albiorē esse equo falsum est. Reliquitur g nihil fm subiecti magnitudi nē cū ampli? vl cū min? dici. sifr autē et neqz fm puitatē. Ampli? aut neqz fm ea q ificiūt si em qdem fm magnitudiez albedis vl alii cui? ceteroz accētū aliqd dz albi? altero vl fm puitatē min? albū. vl quolibet aliter vti qz et magis albus et equ? est. vl quolibet aliud aial albi? margarita dici. etem maior albedis qstas equo accidit qz margarite. Amplius aut mai? et min? alterz altero dz nō fm subiecti neqz accētū cremētū vl decremen tū. qm aut nō fm subiecti cremenru vl magnitudiez aliqd puius aliquo dicatur maifestum est: nec quoqz fm ampliorē ipius acci dentis qstas. Et em qstas vltra subiectuz non pt. termi? em qstas corpus est. paruitas aut qstas suppositur: qre vltra pui qdem subiectū puitas ipa nō porrigit. Quā ro g subiectū puius efficit tāto et puitas qntitas mioratur. parz itaqz nihil fm magis et min? pdicari. neqz fm soli? subiecti augmētum vl diminutionem. neqz subiecti neqz accidētis. quare neqz fm vtriusqz

Iste est tractat? terci? illi? libri. in q Gilbertus dētēminat de quoda pntē natura pncipio q. scz de mo suscipiēdi magis et min?. Et h ideo. qz qda pdeāru3 for marū suscipiunt magis et min?. et quedā nō. Et diuisif in duas ptes. in pma nar rat tres opinionēs antiqz in scda ponit opinionē ppiā. scda ibi (optet ergo) pma in duo qz pmo ponit opinioēs. scdo rephat eas ibi (a pmiss ergo). Quo ad pmiū dicit. q triplr dz aliquid fm opinioē anti quoz suscipe magis et min?. pmo qui dam dicit a ecclētia suscipe magis et min? ppter augmētacionē et diminutionem subiectoz. ita scz q illud accidens magis et min? suscipet cui? subiectū possit maiorari vl minorari. Scda opinio fuit alioz dicentū q accidētia susciperēt magis et min? ppter magnitudines et puitatē formaz. Tercio opinio fuit q accēs susciperz magis et min? ppter vtrāqz eam. scz subiecti et forme cremenrum et decremenru. **Q**uc ibi (a pmiss inchoates) rephat pdictas opinioēs. et tria facit. naz pmo resoluit has tres opinioēs ad duas. scdo rephat pmiā. et tereō rephat scdam. Otēs pmo q (a pmiss inchoates) manifestabim? q illaz opinioē sit vera et firma argumētationis pfirmatōe. si qs aut pmiā et scdam destruxerit

Questiones

destruere et tertia. que ex duobus primis conuenit. **T**unc ibi. **N**o autem secundum suscipiendum reprobatur prima opinio per tres rationes. Prima ratio est quod si accidentia suscipiunt magis et minus ratione subiectorum. tunc etiam subiecta (ut homo equus animal et similia) suscipiunt magis et minus quod est inconueniens. ut in primis ostenditur sum est. Secunda ratio est. quod equus et alia animalia frequenter augmentantur vel diminuantur suscipiunt. sed lapis non suscipit augmentum et decrementum et tamen equus dicitur maior vel minus lapis dicitur quod non habet augmentum vel decrementum suscipit. et hoc non fieret si secundum hunc esset intentio. **S**icut secundum quod per subiecti incrementum aliquid suscipiat intentionem et remissionem. **E**t sicut unus lapis est minor alio. et unus mons maior alio. cum tamen neuter crescat vel decrescat. **S**ecundo est propterea secundum magis et minus penes incrementum vel decrementum subiecti. Tercia ratio est quod margarita dicitur albus eadem tamen habet pedem albius maiorem margarita. **H**oc autem non potest esse quod in quantitate subiecti equus a margarita superat. cuius etiam pes maior est quam tota margarita. **C**oncluditur ergo quod vel margarita sit albus equo eo quod vincit magnitudinem subiecti quod falsum est. autem sit albus equo quod est contra sensum. vel quod nihil secundum magis et minus dicatur secundum subiectorum magnitudinem vel puritatem. quod manifestum est quod secundum magnitudinem subiecti margarita non est albus quam equus. et tamen est verum quod sit albus. quare relinquuntur quod nihil dicitur secundum magis et minus secundum subiecti magnitudinem vel puritatem. **T**unc ibi. **A**mplius autem. **S**ilbertus reprobatur secundam opinionem dicens quod non potest dici magis et minus per magnitudinem et puritatem quantitati que subiecta afficiuntur ut secundum magnitudinem albedinis vel aliquid talium que sunt forme corporales in maiore maiores. et in minore minores. **Q**uod sic ostenditur. quod si sic tunc sequitur quod homo vel equus vel quodcumque aliud albus magnitudinem dicitur magis albus quam margarita quod maior quantitas albedinis accidit equo quam margarite. **T**unc concluditur et deis quod non est intentio et remissio secundum utrumque istorum ut dicitur tertia opinio que per illas duas sufficienter relinquitur improbata.

Potest ergo alia inuenire que cum magis et minus dicantur. **H**omini homo sunt ea que sunt in voce. **H**orum que adueniunt non secundum subiecti mobilitatem incrementum vel diminutionem. **S**ed quoniam eorum que sunt in voce impositio. propter quod siue ab eis remotiora sunt. **D**e his enim cum magis dicuntur que proximiora sunt ei. **Q**uod voce est impositio. **C**um minus vero de his que remotiora consistunt. ut albus dicitur in quo est pura albedo. **Q**uanto igitur ad vocis quod est ipse quod est accedens puriori scilicet albedinetate et candido assignabitur. **E**t prius deinde quod alijs propterea stature dimensione et quantitate vincit. **Q**uod igitur est quod in quantitate mensura superat id continuo prius pronunciat. **S**imiliter autem et de alijs.

Reprobatis opinionibus falsis antiquorum. dicitur Sil

sex principiorum

bertus. quod oportet aliam causam intentionis et remissionis assignare de his que magis et minus suscipiunt. **E**t vult quod forme accidentales (que substantie adueniunt) propter quod in minimis designantur. et tunc magis et minus suscipiunt secundum maiorem vel minorem accessum ad veram nonis impositionem. quod sic ostenditur. quod omnis impositio nonis est a forma. et ideo non me pura significat formam. ut album pura albedine significat coloratum. quod cum igitur forme impositio nonis sunt propter puritatem a simplicitate et puritatem illi forme magis attingunt. et cum magis de illis dicitur. cum minus homo de his que remota existunt. ut albus dicitur quod nature significat per album in similitudine. propter quod est. minus autem albus quod tali nature est dissimilior. **A**lbū enim simpliciter dicitur in quo est pura albedo. quanto igitur ad vocis et nominis impositionem accedens aliquid puriori afficitur albedine tanto etiam candidius et albius pronunciatur vel predicatur. **E**t hoc verum est in omnibus formis aduenientibus substantie que cum magis et minus predicatur. sed quantitas que manet et minus non suscipit ab hoc excipitur. quod prius dicitur esse secundum quantitatem quod alijs secundum quantitatem vere comparatum ab ipsis in quantitate deficit. et ita similiter est in alijs.

Dubitabit autem aliquis quod bene hoc quod cum magis et minus dicantur. sube vero minime. **H**oc autem contingit. quoniam sub barum impositio in termino quod dem est. ultra que transgredi impossibile est. **A**d dicit autem et de accidentibus quod videntur que sine magis et minus dicitur. ut quadrangulum et triangulum et similia. **N**on enim quadrangulum vel magis et minus alio dicitur. contingit autem quoniam in subarum quod est significatione vel designatione accipiuntur. **E**t tamen quadrangulum et quantitas nuncupatur. et corpus quadrangulum. vel eadem (que in superioribus est ratio) hec negat. quoniam homini impositio in termino quod est facta. ultra que transgredi non licet. que ad modum est in supralatis. **E**t tamen albus et nigerrimus et homini sine magis et minus sunt. eo quod homini impositio in termino est. ultra que propter quod impossibile est. **P**ossibile enim si contingit nullum sequi vel possibile. propter quod si des puncti proponantur. iam faciunt magnitudinem quoniam punctus punctus compositus nil auget.

Hic sequitur Silbertus mouet duas dubitationes. et soluit eas. **Q**uo ad primam dicit quod aliquis dubitabit quare aliquid accidentia secundum magis et minus predicantur. ut quantitates et quodam alia sicut actus et passio. et quodam huius. sube homo vel minime. propter quod secundum magis et minus. **E**t soluit istam questionem dicens. quod hoc est eo contingit quod non sit subarum oia in termino impositio. ultra que impossibile est progredi. **T**unc ibi

